

I-PRODER

Interreg program Slovenija-Hrvatska 2021. – 2027.

Interreg program Slovenija – Hrvatska 2021. – 2027.

SIHR00173 – I-PRODER

IZVJEŠĆE O REZULTATIMA TESTIRANJA MODELA TEHNIČKE POMOĆI

POROČILO O REZULTATIH TESTIRANJA MODELA TEHNIČNE POMOĆI

Isporučevina D.2.2.2

Dosežek D.2.2.2

Datum: 19.02.2026.

Odgovorni partner: / *Odgovorni partner:* Međimurska energetska agencija d.o.o.

Verzija: / *Različica:* 4

Razina diseminacije: / *Raven diseminacije:* Javno

Tip: / *Vrsta:* Dokument

Izjava o sufinanciranju / *Izjava o sofinanciranju*

Izrada dokumenta podržana je projektom I-PRODER, kojeg sufinancira Europska unija u okviru INTERREG programa Slovenija – Hrvatska 2021. – 2027. /

Nastanek dokumenta je podprl projekt I-PRODER, ki ga sofinancira Evropska unija v okviru programa INTERREG Slovenija – Hrvaška 2021 – 2027.

Izjava o odricanju odgovornosti / *Izjava o zavrnutvi odgovornosti*

Sadržaj ovog dokumenta odražava isključivo mišljenje autora i ni na koji način ne odražava mišljenje Upravljačkih tijela programa i Europske unije. /

Vsebina tega dokumenta odraža izključno mnenje avtorja in nikakor ne odraža mnenja organov upravljanja programa in Evropske unije.

SADRŽAJ/VSEBINA

Uvod.....	1
1. Model tehničke pomoći za pripremu intervencija u području rješavanja energetskega siromaštva.....	2
1.1. Cilj i svrha modela.....	2
1.2. Struktura modela tehničke pomoći	2
1.3. Ključni dionici i njihova uloga.....	3
1.4. Izvori financiranja u početnoj verziji modela.....	3
2. Metodologija testiranja modela.....	4
2.1. Način provedbe testiranja modela.....	4
2.2. Ključni pokazatelji uspješnosti modela	4
2.3. Testiranje modela tehničke pomoći	5
2.3.1. Odabir sudionika testiranja.....	5
2.3.2. Testiranje modela tehničke pomoći (Republika Hrvatska)	6
2.3.3. Testiranje modela tehničke pomoći (Republika Slovenija)	9
3. Rezultati testiranja modela	12
4. Preporuke za dodatno poboljšanje i daljnju primjenu modela	14
5. Ažuriranje modela nakon testiranja	15
6. Zaključak.....	17
Uvod.....	18
1. Model tehničke pomoći za pripremu intervencija na području rješavanja energetske revščine....	19
1.1. Cilj in namen modela	19
1.2. Struktura modela tehničke pomoći	19
1.3. Ključni deležniki in njihova vloga.....	20
1.4. Viri financiranja v začetni različici modela	20
2. Metodologija testiranja modela.....	21
2.1. Način izvedbe testiranja modela	21
2.2. Ključni kazalniki uspešnosti modela.....	21
2.3. Testiranje modela tehničke pomoći	22
2.3.1. Izbor udeležencev testiranja.....	22
2.3.2. Testiranje modela tehničke pomoći (Republika Hrvatska)	23
2.3.3. Testiranje modela tehničke pomoći (Republika Slovenija).....	26
3. Rezultati testiranja modela	29
4. Priporočila za dodatno izboljšanje in nadaljnjo uporabo modela.....	31

5. Posodobitev modela po testiranju.....	32
6. Zaključek.....	34

POPIS TABLICA/SEZNAM TABEL

Tablica 1 Sažeti prikaz uspješnosti modela prema ključnim pokazateljima	13
Tabela 1 Povzet prikaz uspešnosti modela glede na ključne kazalnike	30

SAŽETAK

Model tehničke pomoći za pripremu intervencija u području rješavanja energetske siromaštva osmišljen je kao priručnik koji definira glavne korake u pripremi i integraciji mjera i rješenja za sprječavanje i suzbijanje energetske siromaštva. Namijenjen je osoblju jedinica lokalne samouprave (gradovima i općinama) za bolje razumijevanje energetske siromaštva na lokalnoj razini te stjecanje dodatne perspektive koja može potaknuti konkretne promjene za boljitak društva u cjelini.

Model je inicijalno razvijen kao pomoć, gradovima i općinama na prekograničnom području, u identifikaciji potreba, planiranju mjera te pripremi kvalitetnih projektnih prijedloga usmjerenih na ublažavanje energetske siromaštva i poboljšanje energetske učinkovitosti.

U svrhu provjere njegove primjenjivosti u praksi, model su testirali Grad Varaždin, na hrvatskoj i Općina Dornava, na slovenskoj strani, izabrani putem *Javnog poziva za odabir općina/gradova na području regija Pomurje i Podravje te Međimurske i Varaždinske županije s ciljem pripreme i razrade projektne prijave za sprječavanje i suzbijanje energetske siromaštva*. Model je korišten prilikom pripreme projektnih prijava na poziv *FETA (Fair Energy Transition for All)* te su prikupljena iskustva i povratne informacije koje su poslužile kao temelj za njegovo unaprjeđenje. Testiranje modela pokazalo je da je razvijen pristup praktičan, razumljiv i primjenjiv u stvarnim uvjetima rada jedinice lokalne samouprave. Primjena modela u Gradu Varaždinu i Općini Dornava omogućila je provjeru jasnoće definiranih koraka, učinkovitosti metodologije za identifikaciju energetske siromaštva te njegove korisnosti u pripremi konkretnih projektnih prijedloga.

Na temelju rezultata testiranja, model je ažuriran odnosno dopunjen sa dodatnim inovativnim mogućnostima financiranja prilagođen potrebama lokalnih dionika, čime je povećana njegova primjenjivost i učinkovitost u procesu pripreme projekata. Model je osim toga nadograđen dodatnim kategorijama ranjivih skupina koje uključuju obitelji s niskim primanjima, obitelji nezaposlenih roditelja te dugotrajno nezaposlene osobe. Navedeno omogućuje preciznije prepoznavanje raznih oblika energetske ranjivosti i povećava primjenjivost modela u praksi.

Ažurirana verzija modela omogućuje širu promjenu ovog priručnika među gradovima i općinama na prekograničnom području, s ciljem jačanja njihovih kapaciteta za razvoj i provedbu projekata koji doprinose smanjenju energetske siromaštva te unaprjeđenju kvalitete života građana tog područja. U budućoj primjeni preporučuje se daljnje širenje modela na druge jedinice lokalne samouprave te njegovo kontinuirano ažuriranje u skladu s novim politikama, financijskim mehanizmima i identificiranim potrebama lokalne zajednice.

POVZETEK

Model tehnične pomoči za pripravo intervencij na področju reševanja energetske revščine je zasnovan kot priročnik, ki opredeljuje glavne korake pri pripravi in integraciji ukrepov ter rešitev za preprečevanje in odpravo energetske revščine. Namenjen je zaposlenim v enotah lokalne uprave (mestom in občinam), da bolje razumejo energetske revščino na lokalni ravni ter pridobijo dodatno perspektivo, ki lahko spodbuja konkretne spremembe v korist celotne družbe.

Model je bil prvotno razvit kot pomoč mestom in občinam na čezmejnem območju pri prepoznavanju potreb, načrtovanju ukrepov ter pripravi kakovostnih projektnih predlogov, usmerjenih v blaženje energetske revščine in izboljšanje energetske učinkovitosti.

Z namenom preverjanja njegove uporabnosti v praksi sta model testirala Mestna občina Varaždin na hrvaški strani in Občina Dornava na slovenski strani, ki sta bili izbrani na podlagi *Javnega razpisa za izbor občin/mest v Pomurski in Podravski regiji ter Međimurski in Varaždinski županiji z namenom priprave in oblikovanja projektne prijave za preprečevanje in odpravo energetske revščine*. Model je bil uporabljen pri pripravi projektnih prijav na razpis *FETA (Fair Energy Transition for All)*, pri čemer so bile zbrane izkušnje in povratne informacije, ki so služile kot osnova za njegovo nadgradnjo. Testiranje modela je pokazalo, da je razviti pristop praktičen, razumljiv in uporaben v dejanskih pogojih delovanja enot lokalne samouprave. Uporaba modela v Mestu Varaždin in Občini Dornava je omogočila preverjanje jasnosti opredeljenih korakov, učinkovitosti metodologije za prepoznavanje energetske revščine ter njegove uporabnosti pri pripravi konkretnih projektnih predlogov.

Na podlagi testiranja je bil model posodobljen oziroma dopolnjen z dodatnimi inovativnimi možnostmi financiranja, prilagojenimi potrebam lokalnih deležnikov, s čimer se je povečala njegova uporabnost in učinkovitost v procesu priprave projektov. Model je poleg tega nadgrajen z dodatnimi kategorijami ranljivih skupin ki vključujejo družine z nizkimi dohodki, družine brezposelnih staršev ter dolgotrajno brezposelne osebe. Navedeno omogoča natančnejše prepoznavanje različnih oblik energetske ranljivosti in povečuje uporabnost modela v praksi.

Posodobljena različica modela omogoča širšo uporabo tega priročnika med mesti in občinami na čezmejnem območju, z namenom krepitve njihovih zmogljivosti za razvoj in izvajanje projektov, ki prispevajo k zmanjševanju energetske revščine ter izboljšanju kakovosti življenja prebivalcev tega območja. Pri prihodnji uporabi se priporoča nadaljnje širjenje modela na druge enote lokalne samouprave ter njegovo stalno posodabljanje v skladu z novimi politikami, finančnimi mehanizmi in prepoznanimi potrebami lokalne skupnosti.

Uvod

Energetsko siromaštvo posljednjih se godina sve više prepoznaje kao važan društveni i razvojni problem koji utječe na sve aspekte života. Slovenija i Hrvatska, kao susjedne se države u prekograničnom području susreću sa sličnim strukturnim izazovima: ranjivošću kućanstva s niskim primanjima, niskom energetsom učinkovitošću stambenog fonda te ograničenim mogućnostima za ulaganja u održiva rješenja. Kućanstva žive u starijim i energetski neučinkovitim objektima s visokom potrošnjom energije, troše velik dio dohotka na energente, najčešće se griju na drva u zastarjelim sustavima, često imaju problem sa vlagom u stambenom prostoru i ne uspijevaju postići zadovoljavajuću toplinsku ugodnost. Velik broj kućanstava također ima problem sa pravovremenim plaćanjem računa za energente, što potvrđuje ozbiljnost problema.

Jedinice lokalne i regionalne samouprave u prekograničnom području prepoznale su potrebu za sustavnim pristupom rješavanju energetske siromaštva. Kako bi osigurale stručnu podršku u pripremi i provedbi projekata usmjerenih na njegovo sprječavanje i suzbijanje, razvijen je Model tehničke pomoći za pripremu intervencija u području rješavanja energetske siromaštva. Model je osmišljen kako bi doprinio povećanju kapaciteta javne uprave u svrhu kvalitetnije pripreme projektnih prijedloga i apliciranja na relevantne izvore financiranja u budućnosti.

Kako bi se ispitala njegova učinkovitost, primjenjivost i prilagođenost stvarnim potrebama korisnika potrebno ga je testirati. Cilj testiranja jest utvrditi u kojoj mjeri model učinkovito odgovara identificiranim problemima, osobito u kontekstu energetske siromaštva i položaja ranjivih skupina. Kroz proces testiranja identificiraju se potencijalni nedostaci, operativne poteškoće te mogućnosti za daljnje poboljšanje. Testiranje omogućuje provjeru funkcioniranja predloženih procedura, koliko su koraci i mjere jasni i dostupni krajnjim korisnicima te se provjerava učinkovitost financijskih mehanizama. Time se osigurava da se model razvija na temelju konkretnih iskustava s terena. Dodatno, testiranje omogućuje prikupljanje povratnih informacija uključenih dionika te se ti uvidi koriste za prilagodbu i doradu modela kako bi se povećao njegov učinak, održivost i mogućnost replikacije.

Cilj izvješća o testiranju je dokumentirati rezultate provedbe testnog modela te procijeniti njegovu učinkovitost, provedivost i usklađenost s identificiranim potrebama krajnjih korisnika, s posebnim naglaskom na ranjive skupine i problem energetske siromaštva. Izvješće služi kao temelj za donošenje odluka o daljnjem razvoju, prilagodbi ili širenju modela, kao i za ugradnju stečenih iskustava u buduće programe i politike.

Opseg izvješća obuhvaća opis testiranog modela i metodologije testiranja, analizu provedbe u praksi te ocjenu funkcioniranja procedura, dostupnosti i razumljivosti. Završni dio izvješća usmjeren je na zaključke i preporuke za unaprjeđenje modela te mogućnosti njegove primjene u širem ili dugoročnom kontekstu.

1. Model tehničke pomoći za pripremu intervencija u području rješavanja energetske siromaštva

U svrhu razumijevanja energetske siromaštva te njegova sprječavanja i ublažavanja razvijen je *Model tehničke pomoći za pripremu intervencija u području rješavanja energetske siromaštva* kao pomoć i podrška u planiranju, razvoju i implementaciji mjera za rješavanje navedenog društvenog problema te poticanju pravedne energetske tranzicije.

1.1. Cilj i svrha modela

Model tehničke pomoći za pripremu intervencija u području rješavanja energetske siromaštva jest sažeti priručnik koji definira glavne korake u pripremi i integraciji mjera i rješenja za sprječavanje i suzbijanje energetske siromaštva. Namijenjen je osoblju jedinica lokalne samouprave (općina i gradova), ali i ostalim akterima kao vodič za bolje razumijevanje problematike energetske siromaštva te stjecanje dodatne perspektive koja može potaknuti konkretne promjene za boljitak društva.

Cilj modela jest pružiti općinama/gradovima strukturiranu i praktičnu pomoć i podršku u prepoznavanju, analiziranju i rješavanju problema energetske siromaštva. Shodno tome, model je osmišljen kao alat koji omogućuje cjelovito i sustavno razumijevanje lokalnog konteksta, stupnja ozbiljnosti problema te prepoznavanje skupine građana koji su najviše pogođeni energetskim siromaštvom, uz istodobno sagledavanje ključnih čimbenika koji utječu na pojavu energetske siromaštva i načina na koji ga stanovništvo percipira.

Svrha modela jest potaknuti razvoj djelotvornih, ciljanih i prilagodljivih rješenja kroz jasno strukturirane korake u fazi pripreme, neovisno o predstojećem znanju i dostupnim resursima lokalne zajednice. Model služi kao polazište za uspostavu sustavnog i dugoročnog pristupa ublažavanju i smanjenju energetske siromaštva, s krajnjim ciljem poboljšanja kvalitete života i životnog standarda građana koji su tim problemom pogođeni.

1.2. Struktura modela tehničke pomoći

Model je strukturiran na način da sadrži korake u fazi pripreme pružajući detaljan opis svakog od koraka. Model tehničke pomoći za pripremu intervencija u području rješavanja energetske siromaštva strukturiran je na sljedeći način:

1. **KORAK:** *Identifikacija energetske siromaštva* – uključuje definiranje energetske siromaštva i njegov opseg, identificiranje glavnih razloga i čimbenika koji utječu na energetske ranjivost;
2. **KORAK:** *Uspostava provedbenog okvira* – uključuje osnivanje stručnog tima, uključivanje dionika i građana te formiranje partnerstva;
3. **KORAK:** *Planiranje potencijalnih mjera za smanjenje energetske siromaštva* – uključuje razvoj ključnih elemenata za planiranje aktivnosti i mjera ublažavanja energetske siromaštva koji se mogu integrirati u postojeće planove, strategije ili programe općina i gradova;
4. **KORAK:** *Mogućnosti financiranja iz programa EU* – sadrži najznačajnije EU programe i inicijative s ciljevima pravedne (energetske) tranzicije i rješavanja problema energetske siromaštva;

5. **KORAK:** *Razvoj odabranih mjera* – obuhvaća oblikovanje početne ideje, raspisivanje mjera (identifikacija projekta, partneri, proračun, rezultati);
6. **KORAK:** *Implementacija* – razlikuje postupak implementacije projekata (ocjena kvalitete, donošenje odluke, izvještavanje) te implementacije mjera u sklopu strateških i planskih dokumenata (praćenje uspješnosti i evaluacija učinaka).

1.3. Ključni dionici i njihova uloga

Model tehničke pomoći prepoznaje važnost suradnje jedinica lokalnih samouprava sa dionicima i građanima kao neizostavan korak ka stvaranju učinkovitih i održivih mjera za smanjenje energetske siromaštva. Shodno tome u modelu su **identificirani ključni vanjski dionici**: lokalni stručnjaci, organizacije civilnog društva i nevladine organizacije, socijalne udruge i zadruge, energetske agencije i kompanije, sveučilišta i istraživački centri, mala i srednja poduzeća te banke i investicijski fondovi. Od navedenih ističu se centri/zavodi za socijalnu skrb, udruge socijalnih radnika i stambene udruge te lokalna društva Crvenog križa.

Uloga ključnih dionika obuhvaća pomoć u prikupljanju podataka i komunikaciju s građanima te pružanje pristupa inovativnim financijskim instrumentima. Poseban naglasak stavljen je na razumijevanje interesa dionika te istraživanje mogućnosti zajedničkog djelovanja u borbi protiv energetske siromaštva.

1.4. Izvori financiranja u početnoj verziji modela

Odabir i razvoj mjera kreće oblikovanjem projektnih ideja sukladno dostupnim programskim i financijskim okvirima, nakon čega se formaliziraju kroz projektne prijedloge s jasno definiranim ciljevima, partnerima, proračunom te očekivanim učincima i rezultatima. Osiguranje financijskih sredstava moguće je kroz različite europske izvore i druge mehanizme usmjerene na održivu i pravednu tranziciju.

U sklopu Modela tehničke pomoći **identificirano je devet EU programa i inicijativa** sa svrhom smanjenja i suzbijanja energetske siromaštva, a oni su sljedeći:

1. EPAH (Savjetodavni centar za energetske siromaštvo)
2. LIFE program – Prijelaz na čistu energiju
3. EUKI (Europska klimatska inicijativa)
4. EUCF (European City Facility)
5. Interreg programi (Interreg SI-HR, Interreg Europe, Interreg Danube, Interreg Central Europe, Interreg Euro-MED, IPA Adrion)
6. Horizon Europe
7. ESF+ (Europski socijalni fond plus)
8. ERASMUS+
9. CERV+

2. Metodologija testiranja modela

Metodologija testiranja modela razvijena je s ciljem procjene njegove primjenjivosti, učinkovitosti i prilagodljivosti u različitim lokalnim kontekstima. Fokus testiranja stavljen je na vrednovanje jasnoće modela i logičnosti strukture, relevantnosti predloženih koraka te njegove sposobnosti da odgovori na stvarne potrebe jedinica lokalne samouprave u fazama planiranja i provedbe mjera. Metodologija obuhvaća analizu iskustava korisnika, identificiranje prednosti i mogućih nedostataka modela te prikupljanje povratnih informacija ključnih dionika. Dobiveni rezultati testiranja služe kao osnova za daljnje unaprijeđenje modela s ciljem osiguravanja njegove praktične primjenjivosti i dugoročne održivosti u pružanju tehničke pomoći.

2.1. Način provedbe testiranja modela

Testiranje modela tehničke pomoći provodi se kroz jasno strukturiran postupak koji omogućuje sveobuhvatnu procjenu njegove **funkcionalnosti i primjenjivosti u lokalnim zajednicama**. Početna faza obuhvaća odabir jedinica lokalne samouprave koje će sudjelovati u testiranju. Odabrane općine/gradovi implementiraju razvijen model, što omogućuje procjenu prilagodljivosti modela različitim lokalnim kontekstima. Posebna je pozornost posvećena razumljivosti predloženih koraka, jasnoći smjernica i usklađenosti modela sa stvarnim kapacitetima i potrebama lokalne zajednice.

Tijekom provedbe testiranja prikupljali su se **kvalitativni i kvantitativni podaci** putem analize dokumentacije, dostupnih statističkih podataka, putem intervjua i pregleda. Naglasak je stavljen na iskustva korisnika (donositelji odluka i osoblje lokalnih uprava) kako bi se ocijenila praktična primjenjivost modela. Sudionici testiranja su podijelili svoja iskustva u primjeni modela, istaknuli pozitivne strane modela, ali i nedostatke i ograničenja te dali prijedloge za njegovo poboljšanje.

U završnoj su fazi svi prikupljeni podaci sustavno analizirani kako bi se na temelju istih formulirale preporuke za daljnju prilagodbu modela, optimizaciju koraka i povećanje njegove učinkovitosti i dugoročne primjenjivosti. Cilj je osigurati da model bude **jasan, primjenjiv i održiv**, da ga mogu koristiti različite općine i gradovi na prekograničnom području, te da u konačnici doprinosi **učinkovitom smanjenju energetske siromaštva i poboljšanju kvalitete života ranjivih skupina stanovništva**.

2.2. Ključni pokazatelji uspješnosti modela

Kako bismo mogli procijeniti uspješnost modela tehničke pomoći potrebno je definirati ključne pokazatelji uspješnosti koji obuhvaćaju praktičnost i razumljivost strukture modela, učinkovitost modela u identifikaciji mjera i izvora financiranja, administrativna i provedbena izvedivost te primjena modela u specifičnim lokalnim uvjetima.

Jedan od ključnih pokazatelja uspješnosti modela je njegova **sposobnost da precizno identificira ranjive skupine stanovništva pogođene energetske siromaštvom**. Model treba dati prijedloge i smjernice za način prikupljanja novih podataka koji će dati cjelovitu i preciznu sliku energetske siromaštva na lokalnoj razini. Smjernice trebaju služiti kao pomoć jedinicama lokalne samouprave u planiranju ciljanih mjera i strategija, uz istovremeno olakšavanje uključivanja različitih dionika i ranjivih skupina u proces identifikacije i prioritizacije potreba.

Drugi ključni pokazatelj je **praktičnost i razumljivost strukture modela**. Ocjenjuje se jasnoća i razumljivost koraka, konkretizacija predloženih aktivnosti, sustavnost hodograma te mogućnost donošenja odluka i praćenja aktivnosti od strane lokalnih uprava i donositelja odluka koji se primarno ne bave energetske siromaštvom.

Treći pokazatelj odnosi se na **identifikaciju mjera i izvora financiranja**. Uspješnost se mjeri kroz broj identificiranih relevantnih programa financiranja, uključujući nacionalne, EU i inovativne lokalne izvore na koje se korisnici modela mogu prijaviti.

Četvrti pokazatelj uključuje **administrativnu i provedbenu izvedivost modela**. Navedeno obuhvaća sposobnost lokalnih dionika da primjenjuju model u praksi, jednostavnost praćenja i koordinacije aktivnosti, kao i sposobnost rješavanja administrativnih i logističkih izazova tijekom implementacije.

Posljednji pokazatelj odnosi se na **primjenu modela u specifičnim lokalnim uvjetima**. Ocjenjuje se primjenjivost modela kod sustavnog planiranja i provođenja mjera za smanjenje energetske siromaštva, prilagođavajući aktivnosti specifičnim uvjetima u lokalnoj zajednici (socioekonomski uvjeti, stanje stambenog fonda, raspoloživi resursi). Također se ocjenjuje pristupačnost modela, razumljivost te replikabilnost. Ovaj pokazatelj omogućuje procjenu fleksibilnosti, praktične primjenjivosti i korisnosti modela u stvarnom lokalnom kontekstu te ukazuje na njegov potencijal za širu primjenu i dugoročnu održivost.

Ovi pokazatelji omogućuju sveobuhvatnu evaluaciju modela, identificiranje njegovih prednosti i slabosti te formuliranje preporuka za daljnje unapređenje i primjenu u praksi.

2.3. Testiranje modela tehničke pomoći

Testiranje modela tehničke pomoći uključuje odabir sudionika odnosno općina/gradova koji će testirati model. Odabrane općine/gradovi vrše testiranje na način da prate unaprijed definirane korake u modelu te bilježe njegove prednosti i nedostatke nakon čega daju preporuke za njegovo poboljšanje.

2.3.1. Odabir sudionika testiranja

Kako bi se uključili sudionici testiranja Modela tehničke pomoći za pripremu intervencija u području rješavanja energetske siromaštva, izrađen je i objavljen **Javni poziv za odabir općina/gradova na području regija Pomurje i Podravje te Međimurske i Varaždinske županije s ciljem pripreme i razrade projektne prijave za sprječavanje i suzbijanje energetske siromaštva**.¹

Predmet Javnog poziva bio je prikupljanje prijave općina/gradova na području Međimurske i Varaždinske županije (HR) te regija Pomurje i Podravje (SI) s ciljem njihova uključivanja u testiranje modela u sklopu kojeg se za dvije odabrane općine/gradova priprema i razrađuje projektna prijava s mjerama i rješenjima za sprječavanje i suzbijanje energetske siromaštva za neki od relevantnih postojećih ili budućih poziva za prijavu projekata.

¹ Javni poziv za odabir općina/gradova na području regija Pomurje i Podravje te Međimurske i Varaždinske županije s ciljem pripreme i razrade projektne prijave za sprječavanje i suzbijanje energetske siromaštva, <http://www.si-hr.eu/2127/2025/06/23/javni-razpis-za-izbor-obcin-mest-v-pomurski-in-podravski-regiji-ter-v-medimurski-in-varazdinski-zupaniji-javni-poziv-za-odabir-opcina-gradova-na-podrucju-regija-pomurje-i-podravje-te-medimurske-i-va/>

Prijavitelji su prijavu na Javni poziv izvršili slanjem propisane dokumentacije koja je sadržavala cjelovito ispunjen i ovjeren prijavni obrazac od strane odgovorne osobe prijavitelja, potpisanu izjavu prijavitelja te dodatnu dokumentaciju (relevantni strateški i planski dokumenti, poveznice na projekte koji se bave energetske siromaštvom i dr.).

Evaluacija prijavitelja izvršena je prema unaprijed definiranim kriterijima za hrvatsko i slovensko područje, a obuhvaćali su:

- postojanje relevantnih strateških i planskih dokumenata na razini jedinica lokalne samouprave (JLS) koji su na snazi za vrijeme trajanja projekta;
- broj relevantnih projekata koji se bave rješavanjem problema energetske siromaštva koji su se implementirali u posljednje tri godine i/ili su u fazi implementacije i/ili pripreme na razini JLS;
- potpisnik Sporazuma gradonačelnika za klimu i energiju;
- indeks starenja;
- stopa nezaposlenosti;
- ukupan broj stanovnika na administrativnom području JLS;
- skupina JLS prema indeksu razvijenosti.

Nakon procesa evaluacije putem Javnog poziva odabrani su **Grad Varaždin na HR strani te Općina Dornava na SI strani**. Odabrane jedinice lokalne samouprave na području Hrvatske i Slovenije testirale su model na način da su pratile korake koji su u njemu definirani.

2.3.2. Testiranje modela tehničke pomoći (Republika Hrvatska)

U nastavku je prikazano testiranje modela tehničke pomoći u Republici Hrvatskoj. Model je testirao Grad Varaždin koji je odabran putem Javnog poziva.

1. KORAK: Identifikacija energetske siromaštva

U okviru testiranja modela, prvi korak usmjeren je na identifikaciju energetske siromaštva. Grad Varaždin je ranjive skupine stanovništva identificirao na temelju objektivnih i subjektivnih podataka o energetske siromaštvu. Objektivni podaci prikupljeni su putem dostupnih podataka iz nacionalnih, regionalnih i lokalnih izvora (Eurostat, Državni zavod za statistiku, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski zavod za socijalni rad, Varaždinska županija, GDCK Varaždin), a obuhvaćaju sljedeće:

- postotak osoba u riziku od siromaštva;
- stanje stambenog fonda na području županije;
- broj umirovljenika;
- broj nezaposlenih osoba;
- broj korisnika humanitarnih paketa;
- broj korisnika pomoći iz socijalnih programa.

Grad je ranjive skupine također identificirao na temelju podataka energetske pregleda na području Grada Varaždina koje su proveli vanjski dionici (energetska agencija). Putem istih dobiveni su sljedeći kvantitativni podaci:

- podaci o stambenom objektu (godina izgradnje, debljina izolacije, stanje prozora, stanje vrata, površina stana/kuće);

- podaci o kućanstvu (broj članova kućanstva, stambena i grijana površina objekta);
- potrošnja energenata (električna energija, toplinska energija) i vode;
- dohodak kućanstava utrošen na energente.

Uz prethodno navedeno, putem promatranja i intervju u sklopu energetskeg pregleda dobiveni su i kvalitativni podaci o konstrukcijskim nedostacima stambenog objekta (plijesan, prokišnjavanje krova, vlažni zidovi, podovi, temelji) kao i razini toplinske udobnosti i kvalitete života u stambenom prostoru. Prikupljeni podaci pomogli su u analizi razmjera i obilježja energetskeg siromaštva na lokalnoj razini te je dobivena jasna slika postojećeg stanja, koja predstavlja temelj za daljnje testiranje modela i prilagodbu mjera tehničke pomoći stvarnim potrebama lokalne zajednice.

2. KORAK: Uspostava provedbenog okvira

Slijedeći model, uspostava provedbenog okvira uključuje osnivanje stručnog tima koji ima kapacitet za uvođenje aktivnosti i mjera sprječavanja i suzbijanja energetskeg siromaštva. Grad Varaždin definirao je svoj stručni tim koji se sastoji od energetskeg stručnjaka te predstavnika Grada (Upravni odjel za društvene djelatnosti), a uključeni su i relevantni vanjski dionici (Javna ustanova Gradski stanovi Varaždin). Stručni tim odlikuju interdisciplinarna znanja i praktično iskustvo u području energetskeg siromaštva i energetske učinkovitosti, upravljanja projektima i rada s ranjivim skupinama. Članovi tima posjeduju kompetencije za provođenje i tumačenje rezultata energetskeg pregleda, razvoj mjera, pripremu i vođenje projektnih prijava, kao i koordinaciju dionika i administrativno praćenje projekata.

Partnerstvo je formalizirano na način da je sklopljen *Sporazum o suradnji u okviru pripreme i razrade projektne prijave za sprječavanje i suzbijanje energetskeg siromaštva* između Grada Varaždina te Regionalne energetske agencije Sjever. Grad Varaždin obvezao se na aktivno sudjelovanje u definiranju prioritetnih mjera za rješavanje energetskeg siromaštva, dok je energetska agencija preuzela odgovornost za pripremu i razradu projektne prijave, osiguravajući tehničku, stručnu i administrativnu podršku te koordinaciju u procesu pripreme projektnog prijedloga.

3. KORAK: Planiranje potencijalnih mjera za smanjenje energetskeg siromaštva

Stručni tim identificirao je potencijalne mjere za smanjenje energetskeg siromaštva koje bi se mogle primijeniti na području Grada Varaždina. Identifikacija mjera provedena je kroz analizu lokalnih socio-ekonomskih podataka, rezultate energetskeg pregleda stambenih objekata te konzultacija s vanjskim dionicima, uključujući Javnu ustanovu Gradski stanovi Varaždin.

Prethodno je identificirana problematika na lokalnom području koja obuhvaća visoke troškove energenata, neadekvatne stambene uvjete i nisku energetska učinkovitost zgrada, što je poslužilo kao osnova za definiranje potencijalnih mjera. Kao odgovarajuće mjere predložene su:

- Formiranje energetskeg zajednica, s ciljem omogućavanja zajedničkog korištenja obnovljivih izvora energije i smanjenje troškova energije za energetska siromašna građane;
- Energetska obnova socijalnih stanova u kojima borave energetska siromašna stanari. Energetska su pregledi ukazali na loše stambeno stanje dviju pregledanih zgrada, što je dovelo do toga da se energetska obnova istih definira kao prioritetna mjera.

4. KORAK: Mogućnosti financiranja iz programa EU

Identificirani EU programi i inicijative modela obuhvaćali su sljedeće: EPAH, LIFE program – Prijelaz na čistu energiju, EUKI (Europska klimatska inicijativa), EUCF (European City Facility), Interreg programi, Horizon Europe, ESF+, ERASMUS+ i CERV program.

Međutim, istraživanjem je stručni tim došao do novog programa koji podržava inicijative za smanjenje energetske siromaštva – *FETA (Fair Energy Transition for All)* u čiji se okvir u potpunosti uklapaju prethodne mjere. Budući da navedena inicijativa nije bila obuhvaćena početnim modelom, to je prepoznato kao jedan od njegovih nedostataka, slijedom čega će model biti dopunjen kako bi uključivao i ovu relevantnu mogućnost financiranja te osigurao veću usklađenost s aktualnim financijskim instrumentima.

5. KORAK: Razvoj odabranih mjera

Stručni je tim kroz sastanke uživo, telefonske pozive, elektroničku komunikaciju, oblikovao sljedeću projektnu ideju:

- *Inicijativa:* Energija za dostojanstven život
- Tematsko područje: Stanovanje
- Ciljane skupine: Kućanstva s niskim primanjima
- Opis inicijative: Tijekom energetske pregleda kućanstava u riziku od energetske siromaštva koje je provela Regionalna energetska agencija Sjever dobiveni rezultati pokazali su kako su dvije zgrade za socijalno stanovanje izrazito lošeg energetske stanja te da u njima pojedina kućanstva troše više od polovice svojeg dohotka na energente ili se griju na alternativne načine. Kućanstvima se žele omogućiti dostojniji uvjeti stanovanja kroz buduću energetske obnovu. Stoga se pristupilo prijavi navedenih dviju zgrada na poziv FETA. Navedenom bi se inicijativom postavili temelji za energetske obnovu socijalnih zgrada te posljedično smanjenje energetske siromaštva na području Grada Varaždina.

Odabrani izvor financiranja sukladno definiranoj mjeri jest FETA inicijativa. Proces selekcije kod FETA poziva sastoji se od 5 faza, a one su sljedeće:

- 1) Provjera prihvatljivosti
- 2) Registracija i evaluacija
- 3) Video prezentacija i financijske informacije
- 4) Stručna procjena
- 5) Konačan odabir

1) Grad Varaždin u prvoj je fazi ispunio elektronički obrazac prijave koja je sadržavala sljedeće kategorije: osnovne informacije, osnovni podaci vezani uz inicijativu (naziv inicijative, vodeći partner, tip institucije, lokacija, tema inicijative, opseg djelovanja, ciljne skupine), kratki opis motivacije partnera. Dobivena je povratna informacija o uspješnom prolasku prve faze, prijavitelj i projektna ideja su prihvatljivi.

2) Grad Varaždin popunio je drugi dio projektne prijave, također u obliku elektroničkog obrasca. Druga faza je obuhvaćala administrativne i kontakt informacije te detaljnije podatke o inicijativi (lokacija, ciljne skupine, razina zrelosti inicijative), te je dobivena povratna informacija o uspješnom prolasku druge faze.

3) Video prezentacija i financijske informacije: U trećoj fazi prijave Gradu Varaždinu bile su prikazane informacije o financijskim mogućnostima i potrebnim aktivnostima u fazi implementacije prijave. Nakon razmatranja prikazanih financijskih informacija zaključeno je da bi se većina sredstava predviđenih u pozivu potrošila na pripremne i edukacijske radnje koje je nužno osigurati u provedbi prijave. U savjetovanju sa Regionalnom energetsom agencijom Sjever Grad Varaždin odlučio je odstupiti od daljnjih koraka prijave budući da glavni cilj (osiguravanje sredstava za izradu tehničke dokumentacije) u ovoj prijavi ne bi bio ostvaren. Grad Varaždin i REA Sjever nastavili su suradnju po istom modelu i pokušat će u budućnosti provesti svoju ideju kroz neki drugi program, što ne ukazuje na nedostatke Modela tehničke pomoći.

6. KORAK: Implementacija

Postupak se razlikuje ovisno o tome je li riječ o implementaciji projekta ili implementaciji mjera u sklopu strateških i planskih dokumenata. U slučaju testiranja ovog modela radi se o implementaciji projekta, a proces se sastoji od ocjenjivanja kvalitete, donošenja odluke i izvještavanja.

Ocjenjivanje se temelji na kriterijima koji procjenjuju relevantnost, izvedivost i očekivani učinak projekta. **Donošenje odluka** može uključivati jedno ili više nadležnih tijela zaduženih za donošenje odluke o projektima koji mogu biti odobreni za financiranje, odobreni uz određene uvjete, odbijeni ili stavljeni na rezervnu listu.

Grad Varaždin dobio je pozitivnu ocjenu u prve dvije te je prošao u treću fazu evaluacije odnosno ocjenjivanja projekta. Međutim, nakon detaljne analize zahtjeva i obveza koje proizlaze iz poziva, Grad je odustao od daljnjeg sudjelovanja u prijavi zbog nedostatnih financijskih sredstava predviđenih u pozivu za implementaciju praktičnog dijela projekta, što u trenutku objave poziva nije bilo poznato niti jasno definirano.

2.3.3. Testiranje modela tehničke pomoći (Republika Slovenija)

U nastavku je prikazano testiranje modela tehničke pomoći u Republici Sloveniji. Model je testirala Općina Dornava koja je odabrana putem Javnog poziva.

1. KORAK: Identifikacija energetske siromaštva

Općina Dornava identificirala je energetska siromašna kućanstva na temelju prikupljenih objektivnih i subjektivnih podataka. Objektivni su podaci prikupljeni putem dostupnih podataka iz nacionalnih, regionalnih i lokalnih izvora (Eurostat, Statistički ured Republike Slovenije, Crveni križ Slovenije – OZRK Ptuj, Crveni križ OZ Ormož, OZRK Lenart, RKS – Maribor, OZRK Slovenska Bistrica, Zavod Republike Slovenije za zapošljavanje), a obuhvaćaju sljedeće podatke:

- udio energetska siromašnih kućanstava u Podravju;
- udio energetska siromašnih kućanstava u Općini Dornava;
- stanje stambenog fonda na području regije Podravje;
- broj podijeljenih prehrambenih paketa;
- broj primatelja socijalne pomoći.

Prikupljeni podaci pomogli su u analizi energetske siromaštva na lokalnom području te je dobivena jasna slika o stanju energetske siromaštva na području regije Podravje. Identificirane su ranjive skupine na koje će se fokusirati u pripremi projektne prijave.

2. KORAK: Uspostava provedbenog okvira

Za potrebe razvoja projektne ideje *formiran je stručni tim*, sastavljen od predstavnika Općine Dornava te projektnih menadžera Lokalne energetske agencije Spodnje Podravje. Stručni tim posjedovao je potrebna znanja i kvalifikacije, uključujući poznavanje problematike energetske siromaštva, upravljanje projektima socijalne pomoći, pripreme i vođenja projektnih prijava stoga dodatna edukacija nije bila potrebna.

Također, za potrebe prikupljanja informacija o trenutnom stanju energetske siromaštva uključeni su i dodatni *vanjski dionici*, a to su lokalna društva Crvenog križa Slovenije koji su pružili podatke o dijeljenim humanitarnim paketima u Općini Dornava te doprinijeli u identifikaciji problema.

Posljednja stavka jest *formiranje partnerstva*. Partnerstvo je formalizirano kroz potpisivanje *Sporazuma o suradnji u okviru pripreme i razrade projektne prijave za sprječavanje i suzbijanje energetske siromaštva* Općine Dornava sa Lokalnom energetskom agencijom Spodnje Podravje. Sporazum jasno definira uloge i odgovornosti partnera te osigurava koordinirano djelovanje u daljnjoj pripremi projekta.

3. KORAK: Planiranje potencijalnih mjera za smanjenje energetske siromaštva

Tijekom planiranja, stručni tim je organizirao konzultacije na kojima su prisustvovali predstavnici lokalne zajednice i energetske stručnjaci. Kroz otvorenu komunikaciju, razmjenu iskustava i analizu lokalnih potreba, tim je sustavno identificirao potencijalne mjere koje bi imale najveći učinak na smanjenje energetske siromaštva.

Potencijalne mjere koje su utvrđene uključuju:

- Stvaranje energetske zajednice namijenjenih energetski siromašnim građanima, s ciljem zajedničkog korištenja obnovljivih izvora energije i optimizacije potrošnje.
- Energetsku obnovu postojećih prostora nekadašnje obrazovne ustanove, uz prenamjenu dijela u dnevni centar za ranjive skupine građana, što kombinira smanjenje troškova energije i pružanje socijalne podrške najugroženijima.

Participativni proces planiranja osigurao je da odabrane mjere budu relevantne, izvedive i prilagođene stvarnim potrebama Općine Dornava.

4. KORAK: Mogućnosti financiranja iz programa EU

Identificirani EU programi i inicijative u početnom modelu su: Savjetodavni centar za energetske siromaštvo (EPAH), LIFE program – Prijelaz na čistu energiju, Europska klimatska inicijativa (EUKI), European City Facility (EUCF), Interreg programi, Horizon Europe, Europski socijalni fond plus (ESF+), ERASMUS+ te CERV+. Ipak daljnjim istraživanjem, identificiran je novi program *FETA (Fair Energy Transition for All)*, koji najbolje odgovara planiranim mjerama za smanjenje energetske siromaštva. Budući da FETA inicijativa nije bila uključena u početni model, ovaj je nedostatak prepoznat i uzet u obzir pri daljnjem razvoju projektne ideje, ali i nadogradnji modela. Obzirom da su planirane mjere uključivale i energetske zajednice, u model će biti uključen i dodatni poziv *CBEC - Cross-border energy community (Prekogranične energetske zajednice)*.

5. KORAK: Razvoj odabranih mjera

Stručni tim je, pod vodstvom Lokalne energetske agencije Spodnje Podravje, kroz sastanke uživo, telefonske pozive i elektroničku komunikaciju detaljno razradio i oblikovao čak dvije projektne ideje usmjerene na učinkovito rješavanje izazova energetske siromaštva:

- *Inicijativa:* Energetske zajednice za energetske siromašne kućanstva
- Tematsko područje: Stanovanje
- Ciljane skupine: Kućanstva s niskim primanjima, starije osobe, žene i manjine
- Opis inicijative: Inicijativa ima za cilj osnaživanje građana pogođenih energetske siromaštvom uključivanjem u lokalne energetske zajednice u Općini Dornava. U sklopu inicijative analiziraju se modeli poput energetske zadruga sa solarnim elektranama na javnim i privatnim zgradama, osiguravajući da ranjive skupine imaju koristi od smanjenih troškova električne energije. Cilj je prikazati kako energetske zajednice mogu promicati uključenost, energetske pristupačnosti te pravednu energetske tranzicije.
- *Inicijativa:* Obnova zgrade i uređenje dnevnog centra za ranjive skupine
- Tematsko područje: Stanovanje
- Ciljane skupine: Kućanstva s niskim primanjima, starije osobe, žene i manjine
- Opis inicijative: Inicijativa obuhvaća energetske obnovu nekadašnje školske zgrade na području Općine Dornava, točnije u naselju Polenšak, te prenamjene dijela zgrade u dnevni centar za umirovljenike i ranjive skupine građana. Inicijativa povezuje obnovu kulturne baštine, društvenu koheziju i održivu upotrebu energije, stvarajući replicirani model višefunkcionalnih zajedničkih prostora koji podupiru ranjive i energetske siromašne građane.

Navedene mjere uklapaju se u poziv FETA (Fair Energy Transition). Proces selekcije sastoji se od sljedećih 5 faza:

- 1) Provjera prihvatljivosti
- 2) Registracija i evaluacija
- 3) Video prezentacija i financijske informacije
- 4) Stručna procjena
- 5) Konačan odabir

1) Prva inicijativa prijavljena je od strane Lokalne energetske agencije Spodnje Podravje na način da je popunjen elektronički prijavni obrazac koji sadrži sljedeće podatke: osnovne informacije o prijavitelju, osnovni podaci vezani uz inicijativu (naziv inicijative, vodeći partner, tip institucije, lokacija, tema inicijative, opseg djelovanja i ciljne skupine), kratki opis motivacije. Na isti je način prijavljena i druga inicijativa od strane same Općine Dornava. Nakon predaje prijave, dobivena je povratna informacija o prolasku prve faze odnosno prihvatljivosti prijavitelja i projekata.

2) Druga faza uključivala je popunjavanje drugog dijela projektne prijave u obliku elektroničkog obrasca. Navedeno je uključivalo administrativne i kontakt informacije te detaljnije podatke o inicijativi (lokacija, ciljne skupine, razina zrelosti inicijative).

6. KORAK: Implementacija

Kako bi se osigurala uspješna provedba projekta nužan je strukturiran pristup koji uključuje evaluaciju, odlučivanje i praćenje provedbe. Tri ključne faze koje predstavljaju standardizirani okvir osiguranja kvalitete, transparentnosti i učinkovitosti tijekom trajanja projekta jesu ocjenjivanje kvalitete, donošenje odluke i izvještavanje.

Prijavljene inicijative prošle su prvu fazu evaluacije te su predane prijave za drugu, nakon čega je donesena odluka regulatornih tijela da obje inicijative, zbog prevelikog broja zaprimljenih kvalitetnih prijava, ne prolaze u sljedeću fazu.

3. Rezultati testiranja modela

U nastavku su prikazani rezultati testiranja modela prema unaprijed definiranim ključnim pokazateljima uspješnosti.

- **Sposobnost modela u identifikaciji ranjivih skupina**

Model tehničke pomoći pokazao se **korisnim u procesu identifikacije ranjivih skupina** što je jedan od elemenata uspješnog djelovanja u području suzbijanja energetske siromaštva. Primjenom strukturiranog pristupa i specijaliziranih metoda prikupljanja podataka, model omogućuje sustavnu identifikaciju kućanstava koja su najugroženija, uzimajući u obzir kombinaciju socio-ekonomskih, demografskih i infrastrukturnih čimbenika.

Primjena modela omogućuje, ne samo kvantitativno evidentiranje ranjivih skupina, već i dubinsko razumijevanje njihovih specifičnih potreba i izazova s kojima se svakodnevno suočavaju. Analiza obuhvaća procjenu energetske troškova u odnosu na prihode, stanje stambenih objekata, dostupnost sustava opskrbe energijom te druge relevantne društveno-ekonomske pokazatelje. Takav pristup osigurava da se identifikacija ne temelji isključivo na općim kriterijima, već precizno odražava stvarne životne okolnosti korisnika.

Iako su ranjive skupine u modelu inicijalno bile dobro definirane, proces testiranja pokazao je potrebu za njihovom **dodatnom razradom i proširenjem**. Na temelju prikupljenih iskustava i povratnih informacija identificirane su dodatne kategorije ranjivih skupina koje će biti uključene u ažuriranu verziju modela.

- **Praktičnost i razumljivost strukture modela**

Testiranje modela tehničke pomoći pokazalo je da je njegova **struktura dobro formirana i logički posložena**. Pojedini koraci prate razvoj projektne ideje i predstavljaju učinkovit hodogram aktivnosti, što omogućuje jasnu i sustavnu pripremu projektnih prijava. Svaki korak modela ocijenjen je kao jasan, konkretan i nedvosmislen, jednostavan za praćenje i razumijevanje. Posebno je važno istaknuti da je model složen na način koji omogućuje njegovo razumijevanje i donošenje odluka i od strane donositelja odluka koji se primarno ne bave pitanjem energetske siromaštva, čime se olakšava široka primjena i integracija mjera u lokalne razvojne i strateške procese.

Takva pregledna i strukturirana forma omogućuje korisnicima sustavno planiranje aktivnosti, koordinaciju dionika i učinkovitu implementaciju mjera za smanjenje energetske siromaštva.

- **Učinkovitost modela u identifikaciji mjera i izvora financiranja**

Testiranje modela pokazalo je da je **model učinkovit u identifikaciji mjera za smanjenje energetske siromaštva**, jer koraci jasno prate razvoj projektne ideje i omogućuju sustavno planiranje aktivnosti. Model omogućuje prepoznavanje dostupnih izvora financiranja, uključujući nacionalne i EU programe, međutim tijekom testiranja uočeno je da **pomanjkanje prikladnih programa** na koje se općina ili grad mogu javiti može biti ograničavajući faktor. Preporučuje se

dopunjavanje modela s dodatnim, inovativnim izvorima financiranja čiji je fokus smanjenje energetske siromaštva te pravedna energetska tranzicija.

- **Administrativna i provedbena izvedivost**

Testiranje modela tehničke pomoći pokazalo je da je **model administrativno izvediv** jer njegove aktivnosti mogu biti učinkovito vođene i koordinirane unutar postojećih kapaciteta i procedura lokalne uprave. Model omogućuje jednostavno praćenje dokumentacije, izvještavanje i koordinaciju dionika, čak i kada se uključuju različiti sektori i stručnjaci izvan područja energetske siromaštva.

Istovremeno, **model je provedbeno izvediv** jer planirani koraci i aktivnosti mogu biti praktično realizirani u lokalnom kontekstu. Hodogram aktivnosti jasno definira redoslijed i način provedbe mjera, uključujući organizaciju fokus grupa, tehničku pripremu projekata i suradnju s partnerima, što omogućuje učinkovitu implementaciju mjera i prilagodbu stvarnim potrebama ranjivih skupina. Tako model osigurava da se planirane intervencije mogu realizirati bez većih administrativnih ili logističkih prepreka, čime se povećava njegova praktična primjenjivost i dugoročna održivost.

- **Primjena modela u specifičnim lokalnim uvjetima**

Model tehničke pomoći testiran je u Gradu Varaždinu i Općini Dornava koje su odabrane putem Javnog poziva, a s ciljem smanjenja energetske siromaštva i unaprjeđenja energetske učinkovitosti na lokalnom području. Primjena modela pokazala je da aktivnosti i koraci modela mogu biti prilagođeni specifičnom lokalnom kontekstu (**model je replikabilan**), uključujući različite socioekonomske uvjete, stanje stambenog fonda i raspoložive resurse. Uključivanje lokalnih dionika i partnera omogućilo je identifikaciju ključnih problema, prioriteta i ranjivih skupina na terenu, dok je strukturirani hodogram modela olakšao planiranje i koordinaciju aktivnosti. Model se pokazao korisnim i za donositelje odluka koji se primarno ne bave pitanjem energetske siromaštva jer im omogućuje razumijevanje procesa i uključivanje u odluke o provedbi mjera.

- **Ocjena uspješnosti modela tehničke pomoći**

U nastavku su prikazani ključni pokazatelji uspješnosti modela tehničke pomoći, zajedno sa grafičkim prikazom ostvarenosti.

Tablica 1 Sažeti prikaz uspješnosti modela prema ključnim pokazateljima

Ključni pokazatelji uspješnosti modela tehničke pomoći	
Sposobnost modela u identifikaciji ranjivih skupina	×
Praktičnost i razumljivost strukture modela	✓
Učinkovitost modela u identifikaciji mjera i izvora financiranja	×
Administrativna i provedbena izvedivost	✓
Primjena modela u specifičnim lokalnim uvjetima	✓

4. Preporuke za dodatno poboljšanje i daljnju primjenu modela

Testiranje Modela tehničke pomoći pružilo je vrijedne uvide u njegovu učinkovitost, praktičnost i prilagodljivost lokalnim uvjetima. Na temelju prikupljenih podataka i iskustva sudionika testiranja te analize rezultata testiranja, formirale su se preporuke za daljnje unaprjeđenje i primjenu modela.

Tijekom testiranja identificirani su **ključni izazovi** koji mogu utjecati na primjenu modela na lokalnoj razini, a to su:

- *Ograničenost financijskih izvora:* nedostaje fleksibilnih i inovativnih mehanizama financiranja usmjerenih na energetska siromaštvo;
- *Kompleksnost administrativnih procedura:* iako je sam model administrativno izvediv, pojedine lokalne uprave zahtijevaju dodatnu podršku u praćenju i koordinaciji aktivnosti;
- *Ograničenost lokalnih kapaciteta:* različite jedinice lokalne samouprave imaju različite tehničke, stručne i ljudske resurse što može ograničiti jednaku primjenu modela;
- *Prilagodba specifičnim lokalnim uvjetima:* iako je model replikabilan, određeni koraci zahtijevaju dodatnu lokalnu prilagodbu s obzirom na socioekonomske uvjete i dostupne resurse;
- *Identifikacija ranjivih skupina:* iako model definira ranjive skupine, javlja se potreba za definiranjem dodatnih kategorija ranjivih skupina.

Osim izazova u provedbi, testiranjem modela identificirani su i ključni elementi koji se mogu poboljšati odnosno **preporuke za poboljšanje modela** kako bi se povećala njegova učinkovitost i primjenjivost u lokalnim samoupravama na prekograničnom području.

- **Financiranje i kombinacija izvora financiranja**

Dodatni programi, poput FETA i CBEC trebaju biti uključeni kako bi se osigurala fleksibilnost i pokrivenost svih identificiranih potreba ranjivih skupina.

- **Fleksibilnost i prilagodljivost modela**

Preporučuje se održavanje fleksibilnosti modela kako bi se mogao replicirati u različitim lokalnim kontekstima, uzimajući u obzir socio-ekonomske uvjete, stanje stambenog fonda i dostupne resurse. Fleksibilan i prilagodljiv model omogućuje da intervencije budu relevantne i održive u različitim općinama i gradovima.

- **Mogućnost daljnje primjene modela**

Testiranje je pokazalo da je model primjenjiv i u drugim lokalnim kontekstima (i na području Slovenije i Hrvatske) uz potrebne prilagodbe lokalnim uvjetima i dostupnim resursima. Model je replikabilan zahvaljujući jasnoj strukturi, definiranom hodogramu i praktičnim smjernicama koje omogućuju njegovo korištenje i od strane lokalnih jedinica koje imaju manje iskustva u razradi projektnih prijava i upravljanju projektima. Repliciranje modela omogućuje širenje dobrih praksi, povećanje kapaciteta lokalnih samouprava i dugoročno smanjenje energetske siromaštva kroz sustavno planiranje i provedbu ciljanih mjera.

5. Ažuriranje modela nakon testiranja

Struktura modela koja se sastoji od šest koraka u procesu prijave pokazala se učinkovitom te je ista zadržana. Međutim, model je dopunjen još nekim inovativnim izvorima financiranja kao i detaljnijom identifikacijom ranjivih skupina, sukladno preporukama jedinica lokalnih samouprava koje su sudjelovale u testiranju.

- **Dodatni programi financiranja**

Pravedna energetska tranzicija za sve (FETA – Fair Energy Transition for all) jest inicijativa koja pomaže dionicima pretvorbu ideja u uspješne i održive projekte, potiče učenje i razmjenu iskustava među gradovima i organizacijama te podržava promjene politika diljem Europe. Inicijativa se fokusira na smanjenje energetske nejednakosti, osnaživanje ranjivih skupina i promicanje energetskih rješenja koja nikoga ne isključuju.

Prekogranične energetske zajednice (CBEC – Cross-Border energy communities) jest inicijativa koja ima za cilj poticanje prekogranične suradnje i integracije energetskih zajednica. Nudi financijsku i tehničku podršku lokalnim dionicima u pograničnim regijama za pokretanje i jačanje razvoja prekograničnih ili kvazi prekograničnih energetskih zajednica putem pilot-akcija.

Obuhvaća i projekte koji ranjivim kućanstvima omogućuju pristup obnovljivoj energiji, povećavaju energetska učinkovitost njihovih domova ili aktivno uključuju građane u riziku od energetskog siromaštva u procese odlučivanja i upravljanja zajednicom.

- **Razlozi uključivanja dodatnih programa**

Uključivanje dodatnih programa financiranja proizlazi iz specifičnosti samog poziva i problema na koji je usmjeren. Za razliku od većine programa, dodani poziv FETA snažno je fokusiran na energetska siromaštva, što zahtijeva širi i fleksibilniji financijski program od onih koji su inicijalno predviđeni. Poziv je formiran prema principu odozdo prema gore pri čemu je više od tisuću pripadnika ranjivih skupina izravno iznijelo svoju problematiku te dale preporuke za rješavanje uočenih izazova. Takav pristup rezultirao je širim i složenijim spektrom potreba nego je bilo u postojećem financijskom okviru.

Zbog izraženog usmjerenja poziva na energetska siromaštva te na svakodnevne izazove s kojima se suočavaju ranjive skupine, utvrđeno je da izvorno planirani programi ne mogu u potpunosti obuhvatiti sve identificirane potrebe odnosno ne pokrivaju u cijelosti raspon prepoznatih potreba. Uključivanjem dodatnih programa financiranja stvara se mogućnost uvažavanja preporuka ranjivih skupina te oblikovanje mjera koje su prilagođene stvarnim okolnostima na terenu, umjesto oslanjanja na unaprijed definirana i ograničena rješenja.

Zaključno, uključivanje dodatnih programa kao izvora financiranja omogućuje da model tehničke pomoći odgovara stvarnim potrebama i doprinese učinkovitijem i održivijem rješavanju energetskog siromaštva. Osigurava da model bude cjelovit, relevantan i usmjeren na postizanje stvarnih promjena u području sprječavanja i suzbijanja energetskog siromaštva.

- **Identificiranje ranjivih skupina**

U početnoj inačici modela identificirano je nekoliko ranjivih skupina, a one su sljedeće: umirovljenici, samohrani roditelji, obitelji s većim brojem djece, samačka kućanstva i studenti. Iako su ranjive skupine bile inicijalno dobro definirane, proces testiranja pokazao je potrebu za

njihovom dodatnom razradom i proširenjem. Na temelju prikupljenih iskustava i povratnih informacija identificirane su dodatne kategorije ranjivih skupina uključene u ažuriranu verziju modela, čime se osigurava još preciznije prepoznavanje različitih oblika energetske ranjivosti u lokalnim zajednicama.

Dodatne kategorije koje su uključene u dopunjenu verziju modela obuhvaćaju: obitelji s niskim primanjima, obitelji nezaposlenih roditelja te dugotrajno nezaposlene osobe.

- **Razlozi uključivanja dodatnih kategorija ranjivih skupina**

Uključivanje dodatnih ranjivih skupina u model temelji se na činjenici da su one posebno izložene riziku nemogućnosti podmirivanja troškova energije, a nisu identificirane u početnom modelu.

Obitelji s niskim primanjima često većinski dio svojeg dohotka izdvajaju za osnovne životne potrebe, uključujući i troškove za energiju. Zbog toga su posebno osjetljive na rast cijena energenata te imaju ograničene mogućnosti ulaganja u povećanje energetske učinkovitosti vlastitih domova. *Obitelji nezaposlenih roditelja* suočavaju se s nestabilnim ili nedostatnim prihodima, što dodatno povećava rizik od energetske siromaštva. *Dugotrajno nezaposlene osobe* nalaze se u dugotrajnom nepovoljnom socioekonomskom položaju, što može uključivati nizak životni standard, ograničen pristup informacijama i slabije mogućnosti korištenja dostupnih potpora ili programa energetske učinkovitosti.

U model su uključene dodatne kategorije ranjivih skupina kako bi ih se moglo uzeti u obzir prilikom identifikacije energetske siromaštva na lokalnoj razini. Njihovo uključivanje omogućuje cjelovitije razumijevanje socioekonomskih čimbenika koji utječu na rizik od energetske siromaštva, ali i pridonosi preciznijem planiranju te razvoju ciljanih mjera i aktivnosti usmjerenih na ublažavanje i smanjenje energetske siromaštva.

6. Zaključak

Model tehničke pomoći za pripremu intervencija u području rješavanja energetske siromaštva osmišljen je kako bi se učinkovito pristupilo rješavanju tog problema na lokalnoj razini. Testiranje modela potvrdilo je njegovu praktičnu primjenjivost i relevantnost za lokalne zajednice. Model pruža jasan i strukturiran okvir koji omogućuje jedinicama lokalne samouprave (općinama i gradovima) bolje razumijevanje problema energetske siromaštva te planiranje i provedbu mjera usmjerenih na smanjenje energetske siromaštva. Jasno definirani koraci u pripremi i integraciji mjera olakšavaju izradu kvalitetnih projektnih prijava i apliciranje na dostupne financijske izvore, čime se povećava učinkovitost i kvaliteta provedbe mjera.

Proces testiranja omogućio je identificiranje potencijalnih nedostataka, operativnih izazova i mogućnosti za daljnje unaprjeđenje.

Na temelju povratnih informacija prikupljenih tijekom testiranja na primjeru dvije jedinice lokalne samouprave, jednu s područja Varaždinske županije te jednu s regije Podravje, model je ažuriran i dopunjen dodatnim inovativnim mogućnostima financiranja, uključujući FETA program (Fair Energy Transition for All) i CBEC (Cross-Border Energy Communities) te dodatnim kategorijama ranjivih skupina kao što su obitelji s niskim primanjima, obitelji nezaposlenih roditelja te dugotrajno nezaposlene osobe. Ova nadogradnja omogućuje preciznije prepoznavanje različitih oblika energetske ranjivosti u lokalnim zajednicama te povećava praktičnu primjenjivost modela.

Dugoročno, model doprinosi smanjenju energetske siromaštva kroz jačanje kapaciteta javne uprave za pripremu i provedbu projekata usmjerenih na ranjive skupine, omogućuje sustavno planiranje mjera i pruža alat za kvalitetnije donošenje odluka u lokalnim zajednicama. Testiranje modela pokazalo je njegovu praktičnu primjenjivost, identificiralo područja za unaprjeđenje te osiguralo povratne informacije koje su iskorištene za njegovo ažuriranje i dopunu dodatnim inovativnim mogućnostima financiranja i proširenim kategorijama ranjivih skupina.

Osim što pruža konkretne alate i metodologije za pripremu projekata, također doprinosi stvaranju standardiziranog pristupa u rješavanju energetske siromaštva te postavlja temelje za repliciranje i širenje uspješnih praksi na druge jedinice lokalne samouprave na prekograničnom području. Na taj način jača dugoročnu otpornost lokalnih zajednica u području energetske politike i socijalne podrške.

Zaključno, ažurirani Model tehničke pomoći predstavlja funkcionalan i dokazano učinkovit alat koji pruža lokalnim zajednicama sustavnu podršku u pripremi i provedbi intervencija za sprječavanje i smanjenje energetske siromaštva.

Uvod

Energetska revščina je v zadnjih letih vse bolj prepoznana kot pomemben družbeni in razvojni problem, ki vpliva na vse vidike življenja. Slovenija in Hrvaška se kot sosednji državi na čezmejnem območju soočata s podobnimi strukturnimi izzivi: ranljivostjo gospodinjstev z nizkimi dohodki, nizko energetske učinkovitostjo stanovanjskega fonda ter omejenimi možnostmi za vlaganja v trajnostne rešitve. Gospodinjstva živijo v starejših in energetske neučinkovitih objektih z visoko porabo energije, velik del dohodka namenjajo za energente, najpogosteje se ogrevajo na drva v zastarelih sistemih, pogosto se soočajo z vlago v bivalnih prostorih in ne uspejo zagotoviti ustreznega toplotnega udobja. Veliko gospodinjstev ima tudi težave s pravočasnim plačevanjem računov za energente, kar dodatno potrjuje resnost problema.

Enote lokalne in regionalne samouprave na čezmejnem območju so prepoznale potrebo po sistematičnem pristopu k reševanju energetske revščine. Za zagotovitev strokovne podpore pri pripravi in izvajanju projektov, usmerjenih v preprečevanje in blaženje tega pojava, je bil razvit Model tehnične pomoči za pripravo intervencij na področju reševanja energetske revščine. Model je zasnovan z namenom krepitev zmogljivosti javne uprave ter omogočanja kakovostnejše priprave projektnih predlogov in uspešnejšega kandidiranja na ustrezne vire financiranja v prihodnje.

Da bi preverili njegovo učinkovitost, uporabnost in prilagojenost dejanskim potrebam uporabnikov, je model treba testirati. Cilj testiranja je ugotoviti, v kolikšni meri model učinkovito odgovarja na prepoznane izzive, zlasti v kontekstu energetske revščine in položaja ranljivih skupin. V procesu testiranja se prepoznajo morebitne pomanjkljivosti, operativne težave ter priložnosti za nadaljnje izboljšave. Testiranje omogoča preverjanje delovanja predlaganih postopkov, jasnosti in dostopnosti posameznih korakov in ukrepov za končne uporabnike ter učinkovitosti finančnih mehanizmov. S tem se zagotavlja, da se model razvija na podlagi konkretnih izkušenj s terena. Poleg tega testiranje omogoča zbiranje povratnih informacij vključenih deležnikov, ki se uporabijo za prilagoditev in nadgradnjo modela z namenom povečanja njegovega učinka, trajnosti in možnosti prenosa v druga okolja.

Cilj poročila o testiranju je dokumentirati rezultate izvedbe pilotnega modela ter oceniti njegovo učinkovitost, izvedljivost in usklajenost s prepoznanimi potrebami končnih uporabnikov, s posebnim poudarkom na ranljivih skupinah in problematiki energetske revščine. Poročilo predstavlja podlago za sprejemanje odločitev o nadaljnjem razvoju, prilagoditvi ali širjenju modela ter za vključevanje pridobljenih izkušenj v prihodnje programe in politike.

Obseg poročila vključuje opis testiranega modela in metodologije testiranja, analizo izvajanja v praksi ter oceno delovanja postopkov, njihove dostopnosti in razumljivosti. Zaključni del poročila je namenjen ugotovitvam in priporočilom za izboljšanje modela ter možnostim njegove uporabe v širšem oziroma dolgoročnem kontekstu.

1. Model tehnične pomoči za pripravo intervencij na področju rešavanja energetske revščine

Za boljše razumevanje energetske revščine ter njenega preprečevanja in blaženja je bil razvit Model tehnične pomoči za pripravo intervencij na področju rešavanja energetske revščine. Model predstavlja pomoč in podporo pri načrtovanju, razvoju in izvajanju ukrepov za reševanje navedenega družbenega problema ter za spodbujanje pravičnega energetskega prehoda.

1.1. Cilj in namen modela

Model tehnične pomoči za pripravo intervencij na področju rešavanja energetske revščine je strnjen priročnik, ki opredeljuje glavne korake pri pripravi in vključevanju ukrepov ter rešitev za preprečevanje in odpravo energetske revščine. Namenjen je zaposlenim v enotah lokalne samouprave (občinah in mestih), pa tudi drugim deležnikom kot vodnik za boljše razumevanje problematike energetske revščine ter pridobivanje dodatne perspektive, ki lahko spodbudi konkretne spremembe v korist družbe.

Cilj modela tehnične pomoči je občinam/mestom zagotoviti strukturirano in praktično pomoč ter podporo pri prepoznavanju, analiziranju in reševanju problema energetske revščine. Model je zasnovan kot orodje, ki omogoča celovito in sistematično razumevanje lokalnega konteksta, stopnje resnosti problema ter prepoznavanje skupin prebivalcev, ki jih energetska revščina najbolj prizadene. Hkrati omogoča tudi prepoznavanje ključnih dejavnikov, ki vplivajo na pojav energetske revščine, ter razumevanje, kako jo prebivalstvo dojema.

Namen modela je spodbuditi razvoj učinkovitih, ciljno usmerjenih in prilagodljivih rešitev z jasno strukturiranimi koraki v fazi priprave, ne glede na obstoječe znanje in razpoložljive vire lokalne skupnosti. Model predstavlja izhodišče za vzpostavitev sistematičnega in dolgoročnega pristopa k blaženju in zmanjševanju energetske revščine, s končnim ciljem izboljšanja kakovosti življenja in življenjskega standarda prebivalcev, ki jih ta problem prizadene.

1.2. Struktura modela tehnične pomoči

Model je strukturiran tako, da vsebuje korake v fazi priprave, pri čemer nudi podroben opis vsakega posameznega koraka. Model tehnične pomoči za pripravo intervencij na področju rešavanja energetske revščine je zasnovan na naslednji način:

1. **KORAK:** *Identifikacija energetske revščine* – vključuje opredelitev energetske revščine in njenega obsega ter prepoznavanje glavnih razlogov in dejavnikov, ki vplivajo na energetske ranljivost;
2. **KORAK:** *Vzpostavitev izvedbenega okvira* – vključuje ustanovitev strokovne ekipe, vključevanje deležnikov in prebivalcev ter oblikovanje partnerstev;
3. **KORAK:** *Načrtovanje potencialnih ukrepov za zmanjšanje energetske revščine* – vključuje razvoj ključnih elementov za načrtovanje aktivnosti in ukrepov za blaženje energetske revščine, ki se lahko vključijo v obstoječe načrte, strategije ali programe občin in mest;
4. **KORAK:** *Možnosti financiranja iz programov EU* – vsebuje najpomembnejše programe in pobude EU s cilji pravičnega (energetskega) prehoda in rešavanja problema energetske revščine;

5. **KORAK:** *Razvoj izbranih ukrepov* – obsega oblikovanje začetne ideje, pripravo in razpis ukrepov (opredelitev projekta, partnerjev, proračuna, rezultatov);
6. **KORAK:** *Implementacija* – razlikuje postopek izvajanja projektov (ocena kakovosti, sprejem odločitve, poročanje) ter izvajanje ukrepov v okviru strateških in načrtovalnih dokumentov (spremljanje uspešnosti in vrednotenje učinkov).

1.3. Ključni deležniki in njihova vloga

Model tehnične pomoči prepoznava pomen sodelovanja enot lokalne samouprave z deležniki in prebivalci kot nepogrešljiv korak k oblikovanju učinkovitih in trajnostnih ukrepov za zmanjšanje energetske revščine. V modelu so zato **opredeljeni ključni zunanji deležniki**: lokalni strokovnjaki, organizacije civilne družbe in nevladne organizacije, socialna društva in zadruga, energetske agencije in podjetja, univerze in raziskovalni centri, mala in srednja podjetja ter banke in investicijski skladi. Med njimi so še posebej izpostavljeni centri/ustanove za socialno varstvo, združenja socialnih delavcev in stanovanjska združenja ter lokalna društva Rdečega križa.

Vloga ključnih deležnikov vključuje pomoč pri zbiranju podatkov, komunikacijo s prebivalci ter omogočanje dostopa do inovativnih finančnih instrumentov. Poseben poudarek je namenjen razumevanju interesov deležnikov ter preučevanju možnosti skupnega delovanja v boju z energetske revščino.

1.4. Viri financiranja v začetni različici modela

Izbor in razvoj ukrepov se začne z oblikovanjem projektnih idej v skladu z razpoložljivimi programskimi in finančnimi okviri, nato pa se te formalizirajo v projektne predloge z jasno opredeljenimi cilji, partnerji, proračunom ter pričakovanimi učinki in rezultati. Zagotavljanje finančnih sredstev je mogoče preko različnih evropskih virov in drugih mehanizmov, usmerjenih v trajnostni in pravični prehod.

V okviru Modela tehnične pomoči je bilo **identificiranih devet programov in pobud EU** za namen zmanjševanja in preprečevanja energetske revščine, in sicer:

1. EPAH (Svetovalno središče za energetske revščine)
2. LIFE program – Prehod na čisto energijo
3. EUKI (Evropska klimatska iniciativa)
4. EUCF (European City Facility)
5. Interreg programi (Interreg SI-HR, Interreg Europe, Interreg Danube, Interreg Central Europe, Interreg Euro-MED, IPA Adrion)
6. Horizon Europe
7. ESF+ (Evropski socialni sklad plus)
8. ERASMUS+
9. CERV+

2. Metodologija testiranja modela

Metodologija testiranja modela je bila razvita z namenom ocene njegove uporabnosti, učinkovitosti in prilagodljivosti v različnih lokalnih okoljih. Poudarek testiranja je bil na vrednotenju jasnosti modela in logičnosti njegove strukture, ustreznosti predlaganih korakov ter njegove sposobnosti odzivanja na dejanske potrebe enot lokalne samouprave v fazah načrtovanja in izvajanja ukrepov. Metodologija vključuje analizo uporabniških izkušenj, prepoznavanje prednosti in morebitnih pomanjkljivosti modela ter zbiranje povratnih informacij ključnih deležnikov. Rezultati testiranja predstavljajo podlago za nadaljnje izboljšave modela z namenom zagotavljanja njegove praktične uporabnosti in dolgoročne vzdržnosti pri zagotavljanju tehnične pomoči.

2.1. Način izvedbe testiranja modela

Testiranje modela tehnične pomoči se izvaja skozi jasno strukturiran postopek, ki omogoča celovito oceno njegove **funkcionalnosti in uporabnosti v lokalnih skupnostih**. Začetna faza zajema izbor enot lokalne samouprave, ki bodo sodelovale pri testiranju. Izbrane občine in mesta implementirajo razvit model, kar omogoča oceno prilagodljivosti modela različnim lokalnim kontekstom. V tej fazi je posebna pozornost namenjena razumljivosti predlaganih korakov, jasnosti smernic ter skladnosti modela z dejanskimi zmogljivostmi in potrebami lokalne skupnosti.

Med izvajanjem testiranja so se zbirali **kvalitativni in kvantitativni podatki** z analizo dokumentacije in dostopnih statističnih podatkov, intervjujev ter pregledov. Poudarek je bil na uporabniških izkušnjah (odločevalcev in zaposlenih v lokalnih upravah), da bi se ocenila praktična uporabnost modela. Udeleženci testiranja so delili svoje izkušnje pri uporabi modela, izpostavili njegove prednosti, pa tudi pomanjkljivosti in omejitve ter podali predloge za njegovo izboljšanje.

V zaključni fazi so bili vsi zbrani podatki sistematično analizirani, da so se na njihovi podlagi oblikovala priporočila za nadaljnjo prilagoditev modela, optimizacijo korakov ter povečanje njegove učinkovitosti in dolgoročne uporabnosti. Cilj je zagotoviti, da je model **jasen, uporaben in vzdržen**, da ga lahko uporabljajo različne občine in mesta, ter da na koncu prispeva k **učinkovitemu zmanjšanju energetske revščine in izboljšanju kakovosti življenja ranljivih skupin prebivalstva**.

2.2. Ključni kazalniki uspešnosti modela

Za oceno uspešnosti modela tehnične pomoči je potrebno opredeliti ključne kazalnike uspešnosti, ki zajemajo praktičnost in razumljivost strukture modela, učinkovitost modela pri prepoznavanju ukrepov in virov financiranja, administrativno in izvedbeno izvedljivost ter uporabo modela v specifičnih lokalnih pogojih.

Eden od ključnih kazalnikov uspešnosti modela je njegova **sposobnost, da natančno identificira ranljive skupine prebivalstva, ki jih prizadene energetska revščina**. Model mora nuditi predloge in smernice za zbiranje novih podatkov, ki bodo zagotovili celovito in natančno sliko energetske revščine na lokalni ravni. Smernice služijo kot pomoč enotam lokalne samouprave pri načrtovanju ciljno usmerjenih ukrepov in strategij, hkrati pa olajšujejo vključevanje različnih deležnikov in ranljivih skupin v proces prepoznavanja in določanja prioritet potreb.

Drugi ključni kazalnik se nanaša na **praktičnost in razumljivost strukture modela**. Ocenijo se jasnost in razumljivost posameznih korakov, konkretizacija predlaganih aktivnosti, sistematičnost časovnega načrta ter možnost sprejemanja odločitev in spremljanja aktivnosti s strani lokalnih uprav in odločevalcev, ki se primarno ne ukvarjajo z energetske revščino.

Tretji kazalnik se nanaša na **prepoznavanje ukrepov in virov financiranja**. Učinkovitost se meri z razpoložljivostjo in številom relevantnih programov financiranja, vključno z nacionalnimi, evropskimi in inovativnimi lokalnimi viri, na katere se uporabniki modela lahko prijavijo.

Četrty kazalnik vključuje **administrativno in izvedbeno izvedljivost modela**. To zajema sposobnost lokalnih deležnikov, da model uporabljajo v praksi, enostavnost spremljanja in koordinacije aktivnosti ter sposobnost reševanja administrativnih in logističnih izzivov med implementacijo.

Zadnji kazalnik se nanaša na **uporabo modela v specifičnih lokalnih pogojih**. Ocenijo se uporabnost modela pri sistematičnem načrtovanju in izvajanju ukrepov za zmanjšanje energetske revščine, pri čemer se aktivnosti prilagajajo specifičnim lokalnim pogojem (socioekonomski pogoji, stanje stanovanjskega fonda, razpoložljivi viri). Prav tako se oceni dostopnost modela, razumljivost ter možnost replikacije. Ta kazalnik omogoča oceno fleksibilnosti, praktične uporabnosti in uporabnosti modela v realnem lokalnem kontekstu ter kaže na njegov potencial za širšo uporabo in dolgoročno vzdržnost.

Ti kazalniki omogočajo celovito evalvacijo modela, prepoznavanje njegovih prednosti in slabosti ter oblikovanje priporočil za nadaljnje izboljšave in praktično uporabo.

2.3. Testiranje modela tehnične pomoči

Testiranje modela tehnične pomoči vključuje izbor udeležencev, torej občin oziroma mest, ki bodo model testirali. Izbrane občine in mesta izvajajo testiranje tako, da sledijo vnaprej opredeljenim korakom v modelu ter beležijo njegove prednosti in pomanjkljivosti, nato pa podajo priporočila za njegovo izboljšanje.

2.3.1. Izbor udeležencev testiranja

Da bi izbrali udeležence testiranja Modela tehnične pomoči za pripravo intervencij na področju reševanja energetske revščine, je bil pripravljen in objavljen **Javni razpis za izbor občin/mest v Pomurski in Podravski regiji ter Međimurski in Varaždinski županiji z namenom priprave in oblikovanja projektne prijave za preprečevanje in odpravo energetske revščine**.²

Predmet Javnega razpisa je bilo zbiranje prijav občin in mest na območju Međimurske in Varaždinske županije (HR) ter regij Pomurje in Podravje (SI) za vključitev v testiranje modela, v okviru katerega se za dve izbrani enoti lokalne samouprave pripravlja in razvija projektna prijava z ukrepi in rešitvami za preprečevanje in zmanjševanje energetske revščine za enega izmed relevantnih obstoječih ali prihodnjih razpisov za prijavo projektov.

² Javni poziv za odabir općina/gradova na području regija Pomurje i Podravje te Međimurske i Varaždinske županije s ciljem pripreme i razrade projektne prijave za sprječavanje i suzbijanje energetske siromaštva, <http://www.si-hr.eu/2127/2025/06/23/javni-razpis-za-izbor-obcin-mest-v-pomurski-in-podravski-regiji-ter-v-medimurski-in-varazdinski-zupaniji-javni-poziv-za-odabir-opcina-gradova-na-podrucju-regija-pomurje-i-podravje-te-medimurske-i-va/>

Prijavitelji so prijavo na Javni razpis oddali z oddajo predpisane dokumentacije, ki je vsebovala v celoti izpolnjen in overjen prijavni obrazec ter podpisan s strani odgovorne osebe prijavitelja, podpisano izjavo prijavitelja ter dodatno dokumentacijo (relevantne strateške in planske dokumente, vezane na projekte, ki se ukvarjajo z energetske revščino ipd.)

Evalvacija prijaviteljev je bila izvedena po vnaprej določenih kriterijih za hrvaško in slovensko področje, ki so vključevali:

- obstoj relevantnih strateških in načrtovalnih dokumentov na ravni enot lokalne samouprave (JLS), ki veljajo v času trajanja projekta;
- število relevantnih projektov, ki se ukvarjajo z reševanjem problema energetske revščine, ki so bili izvedeni v zadnjih treh letih in/ali so v fazi izvajanja in/ali priprave na ravni JLS;
- podpisnik Sporazuma županov za podnebje in energijo;
- indeks staranja;
- stopnja brezposelnosti;
- skupno število prebivalcev na administrativnem območju JLS;
- razvrstitev JLS po indeksu razvitosti.

Po procesu evalvacije preko Javnega poziva sta bila izbrana **Mesto Varaždin na HR strani ter Občina Dornava na SI strani**. Izbrane enote lokalne samouprave na področju Hrvaške in Slovenije so model testirale tako, da so sledile korakom, ki so v njem definirani.

2.3.2. Testiranje modela tehnične pomoči (Republika Hrvatska)

Spodaj je prikaz testiranja modela tehnične pomoči v Republiki Hrvatski. Model je testiralo Mesto Varaždin, ki je bilo izbrano preko Javnega razpisa.

1. KORAK: Identifikacija energetske revščine

V okviru testiranja modela je bil prvi korak usmerjen v identifikacijo energetske revščine. Mesto Varaždin je ranljive skupine prebivalstva prepoznalo na podlagi objektivnih in subjektivnih podatkov o energetske revščini. Objektivni podatki so bili zbrani iz razpoložljivih nacionalnih, regionalnih in lokalnih virov (Eurostat, Državni zavod za statistiko, Hrvatski zavod za zaposlovanje, Hrvatski zavod za socialno delo, Varaždinska županija, GDCK Varaždin) in vključujejo:

- odstotek oseb, ki jim grozi energetska revščina;
- stanje stanovanjskega fonda na območju županije;
- število upokojencev;
- število brezposelnih oseb;
- število prejemnikov humanitarnih paketov;
- število prejemnikov pomoči iz socialnih programov.

Mesto je ranljive skupine prepoznalo tudi na podlagi podatkov energetskih pregledov na območju Varaždina, ki so jih izvedli zunanji deležniki (energetska agencija). Na podlagi teh so bili pridobljeni naslednji kvantitativni podatki:

- podatki o stanovanjskem objektu (leto izgradnje, debelina izolacije, stanje oken, stanje vrat, površina stanovanja/hiše);
- podatki o gospodinjstvu (število članov, stanovanjska in ogrevana površina objekta);
- poraba energentov (električna energija, toplota) in vode;
- dohodek gospodinjstva, porabljen za energente.

Poleg prej navedenega so bili v okviru energetske pregledov z opazovanjem in intervjuji pridobljeni tudi kvalitativni podatki o konstrukcijskih pomanjkljivostih stanovanjskega objekta (plesen, puščanje strehe, vlažni zidovi, tla, temelji) ter o ravni toplotne udobnosti in kakovosti življenja v bivalnem prostoru. Pridobljeni podatki so pomagali pri analizi obsega in značilnosti energetske revščine na lokalni ravni, s čimer je bila oblikovana jasna slika obstoječega stanja, ki predstavlja temelj za nadaljnje testiranje modela in prilagoditev ukrepov tehnične pomoči dejanskim potrebam lokalne skupnosti.

2. KORAK: Vzpostavitev izvedbenega okvira

Sledeč model, vzpostavitev izvedbenega okvira, vključuje ustanovitev strokovne ekipe, ki ima kapacitete za uvajanje aktivnosti in ukrepov za preprečevanje in zmanjševanje energetske revščine. Mesto Varaždin je določilo svojo strokovno ekipo, ki jo sestavljajo energetski strokovnjaki in predstavniki Mestne uprave (Upravni oddelek za družbene dejavnosti), vključeni pa so tudi relevantni zunanji deležniki (Javna ustanova Mestni stanovi Varaždin).

Partnerstvo je bilo formalizirano s sklenitvijo *Sporazuma o sodelovanju v okviru priprave in razvoja projektne prijave za preprečevanje in odpravo energetske revščine* med Mestom Varaždin in Regionalno energetsko agencijo Sever. Mesto Varaždin se je zavezalo k aktivnemu sodelovanju pri določanju prioriteten ukrepov za reševanje energetske revščine, medtem ko je energetska agencija prevzela odgovornost za pripravo in razvoj projektne prijave, pri čemer zagotavlja tehnično, strokovno in administrativno podporo ter koordinacijo v procesu priprave projektnega predloga.

3. KORAK: Načrtovanje možnih ukrepov za zmanjšanje energetske revščine

Strokovna skupina je identificirala potencialne ukrepe za zmanjšanje energetske revščine, ki bi jih bilo mogoče izvajati na območju mesta Varaždin. Identifikacija ukrepov je bila izvedena na podlagi analize lokalnih socialno-ekonomskih podatkov, rezultatov energetske pregledov stanovanjskih objektov ter posvetovanj z zunanjimi deležniki, vključno z Javnim zavodom Gradski stanovi Varaždin.

Predhodno je bila na lokalni ravni ugotovljena problematika, ki vključuje visoke stroške energentov, neustrezne stanovanjske razmere in nizko energetsko učinkovitost stavb, kar je služilo kot osnova za opredelitev potencialnih ukrepov. Kot ustrezni ukrepi so bili predlagani:

- Oblikovanje energetske skupnosti z namenom omogočanja skupne rabe obnovljivih virov energije in zmanjšanja stroškov energije za energetske revne prebivalce;
- Energetska prenova socialnih stanovanj, v katerih živijo energetske revne najemniki. Energetski pregledi so pokazali slabo stanje dveh pregledanih stavb, zaradi česar je bila nujna energetska prenova opredeljena kot prednostni ukrep.

4. KORAK: Možnosti financiranja iz programov EU

Identificirani EU programi in pobude modela so obsegali naslednje: EPAH, program LIFE - Prehod na čisto energijo, EUKI (Evropska klimatska iniciativa), EUCF (European City Facility), programi Interreg, Horizon Europe, ESF+, ERASMUS + in program CERV.

Vendar je strokovna ekipa z dodatnim raziskovanjem identificirala tudi nov program, ki podpira pobude za zmanjševanje energetske revščine – *FETA (Fair Energy Transition for All)*, v katerega okvir se v celoti ujemajo predhodno načrtovani ukrepi. Ker navedena iniciativa ni bila vključena v

začetni model, je bilo to prepoznano kot ena izmed njegovih pomanjkljivosti, zato bo model dopolnjen, da bo vključeval tudi to relevantno možnost financiranja ter zagotovil večjo usklajenost z aktualnimi finančnimi instrumenti.

5. KORAK: Razvoj izbranih ukrepov

Strokovna skupina je skozi sestanke v živo, telefonske klice in elektronsko komunikacijo oblikovala naslednjo projektno idejo:

- *Iniciativa:* Energija za dostojanstveno življenje
- Tematsko področje: Stanovanje
- Ciljne skupine: Gospodinjstva z nizkimi dohodki
- Opis iniciative: Med energetske pregledi gospodinjstev, ki so ogrožena zaradi energetske revščine in jih je izvedla Regionalna energetska agencija Sever, so rezultati pokazali, da sta dve stavbi socialnih stanovanj v izrazito slabem energetske stanju. V njih nekatera gospodinjstva porabijo več kot polovico svojega dohodka za energente ali se ogrevajo na alternativne načine. Gospodinjstvom se želijo omogočiti dostojnejši bivalni pogoji skozi prihodnjo energetske prenovo. Zaradi tega sta bili omenjeni stavbi prijavljeni na razpis FETA. S to iniciativo bi se postavili temelji za energetske prenove socialnih stavb in posledično zmanjšanje energetske revščine na območju Mesta Varaždin.

Izbrani vir financiranja v skladu z določenim ukrepom je FETA iniciativa. Proces selekcije pri FETA razpisu poteka v 5 fazah, in sicer:

- 1) Preverjanje upravičenosti
- 2) Registracija in evalvacija
- 3) Video predstavitev in finančne informacije
- 4) Strokovna ocena
- 5) Končna izbira

1) Mesto Varaždin je v prvi fazi izpolnilo elektronski obrazec prijave, ki je vključeval naslednje kategorije: osnovne informacije, osnovni podatki povezani z iniciativo (ime iniciative, vodilni partner, tip institucije, lokacija, tema iniciative, obseg delovanja, ciljne skupine), ter kratek opis motivacije partnerjev. Prejeta je bila povratna informacija o uspešnem zaključku prve faze, prijavitelj in projektna ideja sta bili sprejemljivi.

2) Mesto Varaždin je izpolnilo drugi del projektne prijave, prav tako v obliki elektronskega obrazca. Druga faza je zajemala administrativne in kontaktne podatke ter podrobnejše informacije o iniciativi (lokacija, ciljne skupine, stopnja zrelosti iniciative), prejeta pa je bila povratna informacija o uspešnem zaključku druge faze.

3) Video predstavitev in finančne informacije: V tretji fazi prijave so Mestu Varaždin predstavljene informacije o finančnih možnostih in potrebnih aktivnostih v fazi izvedbe prijave. Po pregledu predstavljenih finančnih podatkov je bilo ugotovljeno, da bi bila večina sredstev v razpisu, porabljenih za pripravljalne in izobraževalne aktivnosti, ki so nujne za izvedbo prijave. V svetovanju z Regionalno energetske agencijo Sever se je Mesto Varaždin odločilo, da se umakne iz nadaljnjih korakov prijave, saj glavni cilj (zagotovitev sredstev za izdelavo tehnične dokumentacije) v tej prijavi ne bi bil dosegljiv. Mesto Varaždin in REA Sever sta nadaljevala sodelovanje po istem modelu in bosta v prihodnosti poskusila svojo idejo uresničiti preko drugega programa, kar ne kaže na pomanjkljivosti Modela tehnične pomoči.

6. KORAK: Implementacija

Postopek se razlikuje glede na to, ali gre za izvajanje projekta ali za izvajanje ukrepov znotraj strateških in načrtovalnih dokumentov. V primeru testiranja tega modela gre za izvajanje projekta, proces pa zajema ocenjevanje kakovosti, sprejemanje odločitev in poročanje.

Ocenjevanje temelji na kriterijih, ki presojajo relevantnost, izvedljivost in pričakovani učinek projekta. **Sprejemanje odločitev** lahko vključuje eno ali več pristojnih organov, ki odločajo o projektih, ki so lahko odobreni za financiranje, odobreni z določenimi pogoji, zavrnjeni ali uvrščeni na rezervni seznam.

Mesto Varaždin je prejelo pozitivno oceno v prvih dveh fazah in se uvrstilo v tretjo fazo ocenjevanja oziroma evalvacije projekta. Vendar pa se je po podrobni analizi zahtev in obveznosti, ki izhajajo iz razpisa, mesto odločilo, da se umakne iz nadaljnjega sodelovanja v prijavi zaradi nezadostnih finančnih sredstev, predvidenih za izvedbo praktičnega dela projekta, kar ob času objave razpisa ni bilo znano niti jasno določeno.

2.3.3. Testiranje modela tehnične pomoči (Republika Slovenija)

Spodaj je prikazano testiranje Modela tehnične pomoči v Republiki Sloveniji. Model je testirala Občina Dornava, ki je bila izbrana preko Javnega razpisa.

1. KORAK: Identifikacija energetske revščine

Občina Dornava je identificirala energetske revne gospodinjstva na podlagi zbranih objektivnih in subjektivnih podatkov. Objektivni podatki so bili pridobljeni iz razpoložljivih virov na nacionalni, regionalni in lokalni ravni (Eurostat, Statistični urad Republike Slovenije, Rdeči križ Slovenije – OZRK Ptuj, Rdeči križ OZ Ormož, OZRK Lenart, RKS – Maribor, OZRK Slovenska Bistrica, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje) in zajemajo naslednje podatke:

- delež energetske revnih gospodinjstev v regiji Podravje;
- delež energetske revnih gospodinjstev v Občini Dornava;
- stanje stanovanjskega fonda na območju regije Podravje;
- število razdeljenih prehranskih paketov;
- število prejemnikov socialne pomoči.

Zbrani podatki so pomagali pri analizi energetske revščine na lokalnem območju, kar je omogočilo jasno sliko o stanju energetske revščine v regiji Podravje. Identificirane so bile ranljive skupine, na katere se bo osredotočila priprava projektne prijave.

2. KORAK: Vzpostavitev izvedbenega okvira

Za potrebe razvoja projektne ideje je bila *oblikovana strokovna ekipa*, sestavljena iz predstavnikov Občine Dornava ter projektних menedžerjev Lokalne energetske agenture Spodnje Podravje. Strokovna ekipa je imela potrebna znanja in kvalifikacije, vključno s poznavanjem problematike energetske revščine, upravljanjem projektov socialne pomoči ter pripravo in vodenjem projektних prijav, zato dodatno izobraževanje ni bilo potrebno.

Za potrebe zbiranja informacij o trenutnem stanju energetske revščine so bili vključeni tudi dodatni *zunanji deležniki*, in sicer lokalna društva Rdečega križa Slovenije, ki so zagotovila podatke o razdeljenih humanitarnih paketih v Občini Dornava ter prispevala k identifikaciji problema.

Zadnji korak je bil *vzpostavitev partnerstva*. Partnerstvo je bilo formalizirano s podpisom *Sporazuma o sodelovanju v okviru priprave in oblikovanja projektne prijave za preprečevanje in odpravo energetske revščine* v Občini Dornava z Lokalno energetske agenturo Spodnje Podravje. Sporazum jasno opredeljuje vloge in odgovornosti partnerjev ter zagotavlja usklajeno delovanje pri nadaljnji pripravi projekta.

3. KORAK: Načrtovanje potencialnih ukrepov za zmanjšanje energetske revščine

Med načrtovanjem je strokovna ekipa organizirala posvete, na katerih so sodelovali predstavniki lokalne skupnosti in energetske strokovnjaki. Skozi odprto komunikacijo, izmenjavo izkušenj in analizo lokalnih potreb je ekipa sistematično identificirala potencialne ukrepe, ki bi imeli največji učinek pri zmanjševanju energetske revščine.

Potencialni ukrepi, ki so bili opredeljeni, vključujejo:

- Ustvarjanje energetske skupnosti, namenjenih energetsko prikrajšanim občanom, z namenom skupne rabe obnovljivih virov energije in optimizacije porabe.
- Energetske prenovi obstoječih prostorov nekdanje izobraževalne ustanove, z delno preobrazbo v dnevni center za ranljive skupine občanov, kar združuje zmanjšanje stroškov energije in zagotavljanje socialne podpore najbolj ogroženim.

Participativni proces načrtovanja je zagotovil, da so izbrani ukrepi relevantni, izvedljivi in prilagojeni dejanskim potrebam Občine Dornava.

4. KORAK: Možnosti financiranja iz programov EU

Identificirani programi in pobude EU v začetnem modelu so: Svetovalni center za energetske revščine (EPAH), program LIFE – Prehod na čisto energijo, Evropska klimatska iniciativa (EUKI), European City Facility (EUCF), programi Interreg, Horizon Europe, Evropski socialni sklad plus (ESF+), ERASMUS+ ter CERV+. Z nadaljnjim raziskovanjem je bil identificiran nov program *FETA (Fair Energy Transition for All)*, ki najbolj ustreza načrtovanim ukrepom za zmanjševanje energetske revščine. Ker pobuda FETA ni bila vključena v začetni model, je bila ta pomanjkljivost prepoznana in upoštevana pri nadaljnjem razvoju projektne ideje ter nadgradnji modela. Glede na to, da načrtovani ukrepi vključujejo tudi energetske skupnosti, bo v model vključen tudi dodaten razpis *CBEC – Cross-border Energy Community (Prekogranične energetske skupnosti)*.

5. KORAK: Razvoj izbranih ukrepov

Strokovna ekipa je pod vodstvom Lokalne energetske agenture Spodnje Podravje preko sestankov v živo, telefonskih klicev in elektronske komunikacije podrobno razvila in oblikovala kar dve projektni ideji, usmerjeni v učinkovito reševanje izzivov energetske revščine:

- *Iniciativa*: Energetske skupnosti za energetske revne gospodinjstva
- Tematsko področje: Stanovanje
- Ciljne skupine: Revna gospodinjstva, starejše osebe, ženske in manjšine
- Opis iniciative: Cilj iniciative je opolnomočenje občanov, prizadetih zaradi energetske revščine, z vključevanjem v lokalne energetske skupnosti v Občini Dornava. V okviru iniciative se analizirajo modeli, kot so energetske zadrage s sončnimi elektrarnami na javnih in zasebnih zgradbah, pri čemer se zagotovi, da ranljive skupine koristijo z nižjimi stroški električne energije. Cilj je pokazati, kako lahko energetske skupnosti spodbujajo vključenost, energetske dostopnost in pravičen energetski prehod.

- *Iniciativa:* Obnova stavbe in ureditev dnevnega centra za ranljive skupine
- Tematsko področje: Stanovanje
- Ciljne skupine: Revna gospodinjstva, starejše osebe, ženske in manjšine
- Opis iniciative: Iniciativa zajema energetske obnove nekdanje šolske stavbe v Občini Dornava, natančneje v naselju Polenšak, ter preoblikovanje dela stavbe v dnevni center za upokojence in ranljive skupine občanov. Iniciativa povezuje obnovo kulturne dediščine, družbeno kohezijo in trajnostno uporabo energije ter ustvarja replikabilen model večnamenskih skupnih prostorov, ki podpirajo ranljive in revna gospodinjstva.

Navedeni ukrepi se uvrščajo v razpis FETA (Fair Energy Transition for All). Proces izbire je sestavljen iz naslednjih 5 faz:

1. Preverjanje upravičenosti
2. Registracija in evalvacija
3. Video predstavitev in finančne informacije
4. Strokovna ocena
5. Končna izbira

1) Prva iniciativa je bila prijavljena s strani Lokalne energetske agenture Spodnje Podravje z izpolnitvijo elektronskega prijavnega obrazca, ki je vseboval naslednje podatke: osnovne informacije o prijavitelju, osnovni podatki o iniciativi (ime iniciative, vodilni partner, tip institucije, lokacija, tematika iniciative, obseg delovanja in ciljne skupine), kratek opis motivacije. Na enak način je bila druga iniciativa prijavljena s strani same Občine Dornava. Po oddaji prijave je bila podana povratna informacija o uspešnem zaključku prve faze, torej upravičenosti prijavitelja in projektov.

2) Druga faza je vključevala izpolnitev drugega dela projektne prijave v obliki elektronskega obrazca. To je vključevalo administrativne in kontaktne podatke ter podrobnejše informacije o iniciativi (lokacija, ciljne skupine, stopnja zrelosti iniciative).

6. KORAK: Implementacija

Za zagotovitev uspešne izvedbe projekta je potreben strukturiran pristop, ki vključuje evalvacijo, odločanje in spremljanje izvedbe. Tri ključne faze, ki predstavljajo standardiziran okvir zagotavljanja kakovosti, preglednosti in učinkovitosti med trajanjem projekta, so: ocenjevanje kakovosti, sprejemanje odločitev in poročanje.

Prijavljene iniciative so uspešno prestale prvo fazo evalvacije in bile oddane v drugo fazo prijave, po čemer je regulatorni organ sprejel odločitev, da obe iniciativi zaradi velikega števila prejetih kakovostnih prijav ne napredujeta v naslednjo fazo.

3. Rezultati testiranja modela

V nadaljevanju so prikazani rezultati testiranja modela glede na vnaprej določene ključne kazalnike uspešnosti.

- **Sposobnost modela pri identifikaciji ranljivih skupin**

Model tehnične pomoči se je izkazal za **koristnega v procesu identifikacije ranljivih skupin**, kar predstavlja enega od elementov uspešnega delovanja na področju zmanjševanja energetske revščine. Z uporabo strukturiranega pristopa in specializiranih metod zbiranja podatkov model omogoča sistematično identifikacijo gospodinjstev, ki so najbolj ogrožena, ob upoštevanju kombinacije socio-ekonomskih, demografskih in infrastrukturnih dejavnikov.

Uporaba modela omogoča ne le kvantitativno evidentiranje ranljivih skupin, temveč tudi poglobljeno razumevanje njihovih specifičnih potreb in izzivov, s katerimi se soočajo vsakodnevno. Analiza vključuje oceno stroškov energije v primerjavi z dohodki, stanje stanovanjskih objektov, dostopnost energetskih sistemov ter druge relevantne družbeno-ekonomske kazalnike. Tak pristop zagotavlja, da identifikacija ne temelji zgolj na splošnih kriterijih, temveč natančno odraža dejanske življenjske okoliščine uporabnikov.

Čeprav so bile ranljive skupine v modelu sprva dobro definirane, je proces testiranja pokazal potrebo po njihovi **dodatni razdelavi in razširitvi**. Na podlagi zbranih izkušenj in povratnih informacij so bile identificirane dodatne kategorije ranljivih skupin, ki bodo vključene v posodobljeno različico modela.

- **Praktičnost in razumljivost strukture modela**

Testiranje modela tehnične pomoči je pokazalo, da je njegova **struktura dobro oblikovana in logično urejena**. Posamezni koraki sledijo razvoju projektne ideje in predstavljajo učinkovit hodogram aktivnosti, kar omogoča jasno in sistematično pripravo projektnih prijav. Vsak korak modela je ocenjen kot jasen, konkreten in enoznačen, preprost za spremljanje in razumevanje. Posebej pomembno je izpostaviti, da je model zasnovan na način, ki omogoča njegovo razumevanje in sprejemanje odločitev tudi s strani odločevalcev, ki se primarno ne ukvarjajo z vprašanjem energetske revščine, kar olajša široko uporabo in integracijo ukrepov v lokalne razvojne in strateške procese.

Tak pregledni in strukturirani pristop omogoča uporabnikom sistematično načrtovanje aktivnosti, koordinacijo deležnikov ter učinkovito izvedbo ukrepov za zmanjševanje energetske revščine.

- **Učinkovitost modela pri identifikaciji ukrepov in virov financiranja**

Testiranje modela je pokazalo, da **je model učinkovit pri identifikaciji ukrepov za zmanjševanje energetske revščine**, saj koraki jasno sledijo razvoju projektne ideje in omogočajo sistematično načrtovanje aktivnosti. Model omogoča prepoznavanje razpoložljivih virov financiranja, vključno z nacionalnimi in programi EU. Vendar pa je med testiranjem ugotovljeno, da **pomanjkanje ustreznih programov**, na katere se lahko občina ali mesto prijavi, lahko predstavlja omejujoč dejavnik. Priporoča se dopolnitev modela z dodatnimi, inovativnimi viri financiranja, katerih fokus je zmanjševanje energetske revščine in pravičen energetski prehod.

- **Administrativna in izvedbena izvedljivost**

Testiranje modela tehnične pomoči je pokazalo, da je **model administrativno izvedljiv**, saj je mogoče njegove aktivnosti učinkovito voditi in koordinirati znotraj obstoječih zmogljivosti in postopkov lokalne uprave. Model omogoča enostavno spremljanje dokumentacije, poročanje in koordinacijo deležnikov, tudi ko so vključeni različni sektorji in strokovnjaki izven področja energetske revščine.

Hkrati je **model izvedbeno izvedljiv**, saj so načrtovani koraki in aktivnosti praktično realizirani v lokalnem kontekstu. Hodogram aktivnosti jasno določa vrstni red in način izvedbe ukrepov, vključno z organizacijo fokusnih skupin, tehnično pripravo projektov in sodelovanjem s partnerji, kar omogoča učinkovito implementacijo ukrepov in prilagajanje dejanskim potrebam ranljivih skupin. Tak model zagotavlja, da je mogoče načrtovane intervencije izvesti brez večjih administrativnih ali logističnih ovir, s čimer se poveča njegova praktična uporabnost in dolgoročna trajnost.

- **Uporaba modela v specifičnih lokalnih pogoji**

Model tehnične pomoči je bil testiran v Mestu Varaždin in Občini Dornava, ki sta bili izbrani prek Javnega razpisa, z namenom zmanjšanja energetske revščine in izboljšanja energetske učinkovitosti na lokalni ravni. Uporaba modela je pokazala, da je mogoče aktivnosti in korake modela prilagoditi specifičnemu lokalnemu kontekstu (**model je replikabilen**), vključno z različnimi socio-ekonomskimi pogoji, stanjem stanovanjskega fonda in razpoložljivimi viri. Vključitev lokalnih deležnikov in partnerjev je omogočila identifikacijo ključnih problemov, prioritet in ranljivih skupin na terenu, medtem ko je strukturirani hodogram modela olajšal načrtovanje in koordinacijo aktivnosti. Model se je izkazal za koristnega tudi za odločevalce, ki se primarno ne ukvarjajo z vprašanjem energetske revščine, saj jim omogoča razumevanje procesov in vključevanje v odločitve o izvedbi ukrepov.

- **Ocena uspešnosti modela tehnične pomoči**

V nadaljevanju so prikazani ključni kazalniki uspešnosti modela tehnične pomoči, skupaj z grafičnim prikazom dosežkov.

Tabela 1 Povzet prikaz uspešnosti modela glede na ključne kazalnike

Ključni kazalniki uspešnosti modela tehnične pomoči	
Sposobnost modela pri identifikaciji ranljivih skupin	×
Praktičnost in razumljivost strukture modela	✓
Učinkovitost modela pri identifikaciji ukrepov in viri financiranja	×
Administrativna in izvedbena izvedljivost	✓
Uporaba modela v specifičnih lokalnih pogoji	✓

4. Priporočila za dodatno izboljšanje in nadaljnjo uporabo modela

Testiranje Modela tehnične pomoči je zagotovilo dragocene vpoglede v njegovo učinkovitost, praktičnost in prilagodljivost lokalnim pogojem. Na podlagi zbranih podatkov, izkušenj udeležencev testiranja ter analize rezultatov testiranja, so bila oblikovana priporočila za nadaljnje izboljšave in uporabo modela.

Med testiranjem so bili identificirani **ključni izzivi**, ki lahko vplivajo na uporabo modela na lokalni ravni, in sicer:

- *Omejenost finančnih virov*: primanjkuje fleksibilnih in inovativnih mehanizmov financiranja, usmerjenih v energetske revščine;
- *Kompleksnost administrativnih postopkov*: čeprav je sam model administrativno izvedljiv, posamezne lokalne uprave potrebujejo dodatno podporo pri spremljanju in koordinaciji aktivnosti;
- *Omejenost lokalnih zmogljivosti*: različne enote lokalne samouprave imajo različno tehnično, strokovno in kadrovske podporo, kar lahko omeji enakovredno uporabo modela;
- *Prilagoditev specifičnim lokalnim pogojem*: čeprav je model replikabilen, določeni koraki zahtevajo dodatno lokalno prilagoditev glede na socio-ekonomske pogoje in razpoložljive vire;
- *Identifikacija ranljivih skupin*: čeprav model opredeljuje ranljive skupine, se pojavlja potreba po dodatni definiciji novih kategorij ranljivih skupin.

Poleg izzivov pri izvedbi so testiranja modela identificirala tudi ključne elemente za izboljšave oziroma **priporočila za nadgradnjo modela**, s ciljem povečanja njegove učinkovitosti in uporabnosti v lokalnih samoupravah na čezmejnem območju:

- **Financiranje in kombinacija virov financiranja**

Dodatni programi, kot sta FETA in CBEC, je treba vključiti, da se zagotovi fleksibilnost in pokritost vseh identificiranih potreb ranljivih skupin.

- **Fleksibilnost in prilagodljivost modela**

Priporočila se ohranjanje fleksibilnosti modela, da ga je mogoče replicirati v različnih lokalnih kontekstih, ob upoštevanju socio-ekonomskih pogojev, stanja stanovanjskega fonda in razpoložljivih virov. Fleksibilen in prilagodljiv model omogoča, da so intervencije relevantne in trajnostne v različnih občinah in mestih.

- **Možnost nadaljnje uporabe modela**

Testiranje je pokazalo, da je model uporaben tudi v drugih lokalnih kontekstih (tako na območju Slovenije kot Hrvaške), ob potrebnih prilagoditvah lokalnim pogojem in razpoložljivim virom. Model je replikabilen zaradi jasne strukture, definiranega hodograma in praktičnih smernic, ki omogočajo njegovo uporabo tudi lokalnim enotam z manj izkušnjami pri pripravi projektnih prijav in vodenju projektov. Replikacija modela omogoča širjenje dobrih praks, povečanje kapacitet lokalnih samouprav ter dolgoročno zmanjšanje energetske revščine skozi sistematično načrtovanje in izvajanje ciljno usmerjenih ukrepov.

5. Posodobitev modela po testiranju

Struktura modela, ki je sestavljena iz šestih korakov v procesu prijave, se je izkazala za učinkovito in je zato ostala nespremenjena. Vendar pa je bil model dopolnjen z dodatnimi inovativnimi viri financiranja ter z bolj podrobno identifikacijo ranljivih skupin, v skladu s priporočili enot lokalne samouprave, ki so sodelovale pri testiranju.

- **Dodatni programi financiranja**

Pravičen energetske prehod za vse (FETA - Fair Energy Transition for all) je iniciativa, ki deležnikom pomaga pri pretvorbi idej v uspešne in trajnostne projekte, spodbuja učenje ter izmenjavo izkušenj med mesti in organizacijami ter podpira spremembe politik po vsej Evropi. Iniciativa se osredotoča na zmanjševanje energetske neenakosti, opolnomočenje ranljivih skupin in spodbujanje energetskih rešitev, ki nikogar ne izključujejo.

Čezmejne energetske skupnosti (CBEC – Cross-Border energy communities) so iniciativa, katere cilj je spodbujanje čezmejnega sodelovanja in integracije energetskih skupnosti. Ponuja finančno in tehnično podporo lokalnim deležnikom v obmejnih regijah za vzpostavitev in krepitev razvoja čezmejnih ali kvazi čezmejnih energetskih skupnosti prek pilotnih aktivnosti.

Pobuda vključuje tudi projekte, ki ranljivim gospodinjstvom omogočajo dostop do obnovljive energije, povečujejo energetske učinkovitost njihovih domov ali aktivno vključujejo državljane, ki so izpostavljeni tveganju energetske revščine, v procese odločanja in upravljanja skupnosti.

- **Razlogi za vključitev dodatnih programov**

Vključitev dodatnih programov financiranja izhaja iz specifičnosti samega razpisa in problema, na katerega je usmerjen. Za razliko od večine programov je dodani razpis FETA močno osredotočen na energetske revščine, kar zahteva širši in bolj fleksibilen finančni okvir od tistega, ki je bil prvotno predviden. Razpis je oblikovan po načelu od spodaj navzgor, pri čemer je več kot tisoč pripadnikov ranljivih skupin neposredno predstavilo svoje težave ter podalo priporočila za reševanje zaznanih izzivov. Tak pristop je privedel do širšega in bolj kompleksnega spektra potreb, kot ga je zajemal obstoječi finančni okvir.

Zaradi izrazite usmerjenosti razpisa na energetske revščine ter na vsakodnevne izzive, s katerimi se soočajo ranljive skupine, je bilo ugotovljeno, da prvotno načrtovani programi ne morejo v celoti zajeti vseh identificiranih potreb oziroma ne pokrivajo celotnega razpona prepoznanih potreb. Z vključitvijo dodatnih programov financiranja se ustvarja možnost upoštevanja priporočil ranljivih skupin ter oblikovanja ukrepov, ki so prilagojeni dejanskim razmeram na terenu, namesto zanašanja na vnaprej določene in omejene rešitve.

Sklepna vključitev dodatnih programov kot virov financiranja omogoča, da model tehnične pomoči bolje odgovarja dejanskim potrebam ter prispeva k učinkovitejšemu in trajnostnemu reševanju energetske revščine. S tem se zagotavlja, da je model celovit, relevanten in usmerjen v doseganje resničnih sprememb na področju preprečevanja in zmanjševanja energetske revščine.

- **Identifikacija ranljivih skupin**

V začetni različici modela je bilo opredeljenih več ranljivih skupin, in sicer: upokojenci, samohranilci, družine z večjim številom otrok, enočlanska gospodinjstva in študenti. Čeprav so bile ranljive skupine v začetni fazi ustrezno opredeljene, je proces testiranja pokazal potrebo po

njihovi dodatni razčlenitvi in razširitvi. Na podlagi zbranih izkušenj in povratnih informacij so bile identificirane dodatne kategorije ranljivih skupin, ki so vključene v posodobljeno različico modela, s čimer se zagotavlja še natančnejše prepoznavanje različnih oblik energetske ranljivosti v lokalnih skupnostih.

Dodatne kategorije, vključene v dopolnjeno različico modela, zajemajo družine z nizkimi dohodki, družine brezposelnih ter dolgotrajno nezaposlene osebe.

- **Razlogi za vključitev dodatnih kategorij ranljivih skupin**

Vključitev dodatnih ranljivih skupin v model temelji na dejstvu, da so te skupine posebej izpostavljene tveganju nezmožnosti pokrivanja stroškov energije, vendar v začetnem modelu niso bile prepoznane.

Družine z nizkimi dohodki pogosto večji del svojih prihodkov namenijo osnovnim življenjskim potrebam, vključno s stroški za energijo. Zaradi tega so še posebej občutljive na rast cen energentov ter imajo omejene možnosti za vlaganje v izboljšanje energetske učinkovitosti svojih domov. *Družine brezposelnih staršev* se soočajo z nestabilnimi ali nezadostnimi prihodki, kar dodatno povečuje tveganje za energetske revščine. *Dolgotrajno brezposelne osebe* se nahajajo v dolgotrajno neugodnem socialno-ekonomskem položaju, kar lahko vključuje nizek življenjski standard, omejen dostop do informacij in slabše možnosti za koriščenje razpoložljivih podpor ali programov energetske učinkovitosti.

Dodatne kategorije ranljivih skupin so bile vključene v model, da bi jih bilo mogoče upoštevati pri prepoznavanju energetske revščine na lokalni ravni. Njihova vključitev omogoča celovitejše razumevanje socialno-ekonomskih dejavnikov, ki vplivajo na tveganje energetske revščine, hkrati pa prispeva k natančnejšemu načrtovanju ter razvoju ciljno usmerjenih ukrepov in aktivnosti za blaženje in zmanjševanje energetske revščine.

6. Zaključek

Model tehnične pomoči za pripravo intervencij na področju reševanja energetske revščine je zasnovan z namenom učinkovitega pristopa k reševanju tega problema na lokalni ravni. Testiranje modela je potrdilo njegovo praktično uporabnost in relevantnost za lokalne skupnosti. Model zagotavlja jasen in strukturiran okvir, ki enotam lokalne samouprave (občinam in mestom) omogoča boljše razumevanje problema energetske revščine ter načrtovanje in izvajanje ukrepov, usmerjenih v njeno zmanjševanje. Jasno opredeljeni koraki pri pripravi in vključevanju ukrepov olajšujejo pripravo kakovostnih projektnih prijav ter prijavljanje na razpoložljive finančne vire, s čimer se povečujeta učinkovitost in kakovost izvajanja ukrepov.

Proces testiranja je omogočil prepoznavanje potencialnih pomanjkljivosti, operativnih izzivov in možnosti za nadaljnje izboljšave.

Na podlagi povratnih informacij, zbranih med testiranjem na primeru dveh enot lokalne samouprave – ene z območja Varaždinske županije in ene iz regije Podravje – je bil model posodobljen in dopolnjen z dodatnimi inovativnimi možnostmi financiranja, vključno s programoma FETA (Fair Energy Transition for All) in CBEC (Cross-Border Energy Communities), ter z dodatnimi kategorijami ranljivih skupin, kot so družine z nizkimi dohodki, družine brezposelnih staršev ter dolgotrajno brezposelne osebe. Ta nadgradnja omogoča natančnejše prepoznavanje različnih oblik energetske ranljivosti v lokalnih skupnostih ter povečuje praktično uporabnost modela.

Dolgoročno model prispeva k zmanjševanju energetske revščine s krepitvijo zmogljivosti javne uprave za pripravo in izvajanje projektov, usmerjenih v ranljive skupine, omogoča sistematično načrtovanje ukrepov ter zagotavlja orodje za kakovostnejše sprejemanje odločitev v lokalnih skupnostih. Testiranje modela je pokazalo njegovo praktično uporabnost, opredelilo področja za izboljšave ter zagotovilo povratne informacije, ki so bile uporabljene za njegovo posodobitev in dopolnitev z dodatnimi inovativnimi možnostmi financiranja ter razširjenimi kategorijami ranljivih skupin.

Poleg tega, da zagotavlja konkretna orodja in metodologije za pripravo projektov, prispeva tudi k oblikovanju standardiziranega pristopa k reševanju energetske revščine ter postavlja temelje za prenos in širjenje uspešnih praks na druge enote lokalne samouprave na čezmejnem območju. Na ta način krepi dolgoročno odpornost lokalnih skupnosti na področju energetske politike in socialne podpore.

Za zaključek posodobljeni Model tehnične pomoči predstavlja funkcionalno in dokazano učinkovito orodje, ki lokalnim skupnostim zagotavlja sistematično podporo pri pripravi in izvajanju intervencij za preprečevanje in zmanjševanje energetske revščine.